

Stenogrammid

VII Riigikogu, VI Istungjärk, infotund

Esmaspäev, 13.02.1995, 11:01

Toimetatud

Eelnõude ja arupärimise üleandmine ning eelnõu menetlusest väljaarvamine

1. Päevakorra kinnitamine

2. Sotsiaalse kaitse korralduse seaduse eelnõu esimene lugemine

3. Avalduse "Tšetšeeni rahva enesemääramise õiguse teostamisest" eelnõu arutelu

4. Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel kaitseväge kasutamise seaduse eelnõu teine lugemine

5. Riiklike elatusrahade seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine

6. Mittetulundusühingute ja nende liitude seaduse § 7 täiendamise seaduse eelnõu esimene lugemine

7. Infotund

8. Vaba mikrofon

11:01 Eelnõude ja arupärimise üleandmine ning eelnõu menetlusest väljaarvamine

11:01 Esimees

Tere hommikut, lugupeetud kolleegid! Alustame VI istungjärku 5. töönädalat. Kõigepealt võtame vastu valitsuses algatatud eelnõud. Palun, proua Ülle Aaskivi!

11:01 Ü. Aaskivi

Austatud esimees, lugupeetud Riigikogu liikmed! Vabariigi Valitsus annab Riigikogu menetlusse pärimisseaduse eelnõu. Ettekande eelnõu kohta teeb justiitsminister Jüri Adams.

11:01 Esimees

Juhtivkomisjon on õiguskomisjon.

11:01 Ü. Aaskivi

Järgmisena anname üle metsakapitali seaduse eelnõu. Nimetatud eelnõu kohta teeb ettekande keskkonnaminister Vootele Hansen.

11:01 Esimees

Juhtivkomisjon on keskkonnakomisjon.

11:01 Ü. Aaskivi

Ja viimasena anname täna üle metsaseaduse muutmise seaduse eelnõu. Ka nimetatud eelnõu kohta teeb ettekande keskkonnaminister Vootele Hansen.

11:01 Esimees

Juhtivkomisjon on keskkonnakomisjon. Ja nüüd Riigikogus algatatud eelnõud või arupärimised. Kolleeg Mart Nutt.

11:01 M. Nutt

Austatud juhatus, lugupeetud Riigikogu liikmed! Toetudes Riigikogu kodukorra seaduse § le 62 ja põhiseaduskomisjoni 7. veebruari koosoleku otsusele, teeb põhiseaduskomisjon Riigikogule ettepaneku arvata menetlusest välja Riigikogu liikme Ants Ermi 6. veebruaril 1995 algatatud Riigikogu valimise

seaduse muutmise seaduse eelnõu. Küsimus lahenes eelmise nädala neljapäevasel istungil. Kui soovitakse lahendust muuta, on vaja uut eelnõu. Aitäh!

11:01 Esimees

Lugupeetud kolleegid! Kontrollime kohalolekut. Kohal on 53 Riigikogu liiget, puudub 46. Austatud Riigikogu! Ma panen hääletusele põhiseaduskomisjoni protseduurilise ettepaneku. Kes on põhiseaduskomisjoni ettepaneku poolt arvata menetlusest välja kolleeg Ants Ermi algatatud Riigikogu valimise seaduse muutmise seaduse eelnõu 811? Selle ettepaneku poolt on 29 Riigikogu liiget, vastu ei ole keegi, 8 jäid erapooletuks. 811 SE on menetlusest välja arvatud. Kolleeg Kuno Raude.

11:01 K. Raude

Austatud juhatus, lugupeetavad kolleegid! Tuleb välja, et meil on piiridega probleeme mitte üksnes idas, vaid ka läänes. Nimelt Paldiski omavalitsuse korraldamise seaduse kohaselt tulnuks Suur-Pakri ja Väike-Pakri saarte ning Pakri poolsaare maa-alad jagada Padise ja Keila valla ning Keila linna haldusterritooriumiks, lähtudes loomulikult majanduslikust olukorrast, ajalooliselt väljakujunenud haldusjaotusest ja võttes arvesse omavalitsuste arvamust. Vabariigi Valitsuse möödunud aasta 26. juuli määrusega määrati aga Keila linna koosseisu kuuluva Paldiski linnaosa piir selliselt, et Paldiski linnaosa halduspiiri sisse jäävad nii Suur kui ka Väike-Pakri saar, aga samuti Pakri poolsaare see osa, mida kunagialdas Nõukogude armee. Padise Vallavolikogu on valitsuse määruse vaidlustanud ja sellest tulenevalt lubage mul üle anda arupärimine peaministrile härra Andres Tarandile, kelle vastusest ma loodan saada selgust, kas Vabariigi Valitsus oleks nõus uuesti võtma arutusele seal tekkinud olukorra. Aitäh!

11:01 Esimees

Suuname arupärimise härra peaministrile seadusega ettenähtud korras. Kolleeg Epp Haabsaar.

11:01 E. Haabsaar

Täna, härra juhataja! Lugupeetud daamid ja härrad! Mõni aeg tagasi me tegime erandi valimisseaduses, võib-olla on mõistlik mõnes teiseski seaduses sätestada erandid, et õigus oleks kooskõlas inimeste huvidega. Ma teen praegu ettepaneku täiendada ringhäälinguseadust, sätestada selles erandid, et võimaldada Lõuna-Eestil edasi vaadata EVTV d, RTV d kuni kolmanda saatja paigaldamiseni Valgjärve telemasti, mis niikuinii selle telesõja rahulikult ära lõpetaks.

11:01 Esimees

Aitäh! Juhtivkomisjon on kultuurikomisjon. Kolleeg Sergei Zonov.

11:01 S. Zonov

Lugupeetud juhataja, lugupeetud Riigikogu liikmed! Ma tahaksin üle anda kodakondsuse seaduse muutmise seaduse.

11:01 Esimees

Juhtivkomisjon on põhiseaduskomisjon.

1. 11:01 Päevakorra kinnitamine

11:01 Esimees

Lugupeetud kolleegid, ma tutvustan teile päevakorraprojekti. Laekunud ei ole ühtegi ettepanekut, ühtegi protesti, paneme päevakorraprojekti hääletusele. Lugupeetud kolleegid, austatud Riigikogu, kes on selle poolt, et kinnitada 5. töönädala päevakord? Selle ettepaneku poolt on 52 Riigikogu liiget, vastu ja erapooletuid rahvasaadikuid ei ole. Päevakord on kinnitatud. Aga ka selle istungi võimalikku töökava tuleks tutvustada, see on täna hästi selge ja lakooniline: me alustame 1. päevakorrapunkti ja lõpetame 5. päevakorrapunktiga.

2. 11:01 Sotsiaalse kaitse korralduse seaduse eelnõu esimene lugemine

11:01 Esimees

Lugupeetud kolleegid, alustame kolleeg Ilmar Pärtelpoja algatatud sotsiaalse kaitse korralduse seaduse eelnõust. Algab esimene lugemine ja ettekande teeb autor.

11:01 I. Pärtelpoeg

Austatud härra esimees, lugupeetud kolleegid! Eesti on pürgimas Euroopasse, see tähendab mitte ainult arenenud vabaturumajandust, kõrget kultuuri, tugevat kaitsevõimet, vaid ka inimese sotsiaalset kaitstust. Meie senine sotsiaalne kaitse, eriti vanaduskindlustus, põhineb suurel määral nõukogulikel mallidel. Meie ülesanne on viia meie inimese sotsiaalne kaitse samadele põhimõtetele, nagu on heaks kiidetud arenenud riikides. See tähendab, et sotsiaalse kaitse võimalusi tuleb mitmekesistada, loobuda tuleb ainuüksi riigi poolt maksumaksjatelt kogutud veeringute jaotamisest. Nii nagu oma igapäevase elu korraldamises, nii peab inimene ka oma tuleviku kindlustamises ise osalema. Niisugune mõtteviis, et riik peab hoolitsema inimese ümberõppe eest, sest too ei viitsinud noorest peast koolis käia, või seisukoht, et riik peab ravima parandamatuid joodikuid, tuleb hukka mõista. Loomulikult peab riik looma tingimused, et oleks võimalus õppida uut ametit või ravida oma suust sisseläinud tõbe, kuid teha seda teiste maksumaksjate kulul on ebaaus. Seepärast nähakse minu esitatud seaduseelnõus ette terve rida erinevaid vahendeid sotsiaalse kaitse korraldamiseks, milles osalevad nii riik, omavalitsused, tööandjad kui ka töövõtjad. Kirjeldatud on nende kindlustusliikide iseloomu, korraldusviise ning organisatsioone. Teatavasti asus sotsiaalkomisjon käesoleva eelnõu suhtes eitavale seisukohale, viidates selle raamseaduslikule iseloomule. Sellest võib aru saada ka nii, et mingit süsteemiloovat raamseadust meile vaja pole. Nokitseme siit nurgast ja sealt nurgast, pakume jõuluraha ja ühekordseid väljamakseid, kuid ebasobivat süsteemi me muuta ei taha. Komisjoniliikmete väide, et nad teavad eelnõus pakutavaid sotsiaalse kindlustuse viise peast, pole tagasilükkamise põhjus, vaid mure prioriteedi kadumise pärast. Eriti imelik oli kuulda, et Reformierakonda kuuluv sotsiaalminister astub energiliselt sotsiaalreformide vastu. Ma võrdlesin meie eelnõu Saksamaa Üks vaidlusobjekte on kogumis- ja jaotamisprintsibi vahekorra küsimus. Seni me oleme rakendanud nõukogulikku vaesuse võrdse jaotamise printsiipi. Esimestel iseseisvusaastatel oli see loomulik, sest rahvas oli rublainflatsiooni, s.t. mitte rahareformi tõttu oma säästud kaotanud. Riik kogus maksudega raha, et sellega tagada elatanud inimestele hädapärane toimetulek. Käesolevaks ajaks on olukord muutunud ning on tekkinud võimalus hakata rakendama ka kogumisprintsipi. Mõeldav on, et algul rakendatakse kogumisprintsipi vaid vabatahtlikkuse alusel, s.t. inimene võib ise maksta tuleviku arvele teatud summa oma sissetulekust. Kahjuks pole meie inimesed harjunud vabatahtlikult vara koguma, oma süü on selles ka küllaltki kõrgel inflatsioonil ja pankade ebausaldatavusel. Mis puutub inflatsiooni, siis näitab see langustendentsi. Jääb loota pankade ja kindlustusseltside usaldatavuse tõusule. Sotsiaalkomisjoni väide, et pole võimalik vältida inflatsioonist tingitud raha väärtuse kadu, pole ilmselt põhjendatud, sest see tähendaks ju rikastumise eitamist. Kui näiteks kindlustusselts ei suudaks kasvatada talle usaldatud sissemaksete väärtust üle inflatsioonimäära, tähendaks see tema pankrotistumist. Nii aga pole juhtunud ei pankade ega kindlustusseltsidega. Pankrottide põhjus on olnud ametialane lohakus ning otsene kuritegevus. Ma ei arva, et kõige õigem oleks anda kogu sotsiaalkaitseks mõeldud raha mõne riigiasutuse käsutusse, kus korruptsioon on veel palju hullem kui eraettevõtluses. Kahtlemata on selliseid probleeme, mida tööpensioni seaduse eelnõu arutamisel tõstis esile pensionäride õiguste eest võitleja Raoul Üksvärav. Nendel inimestel, kes on juba pensionil, pole ju võimalust hakata lisavahendeid koguma. Ma arvan, et nende puhul on võimalik rakendada solidaarsuse põhimõtet, s.o. suunata nooremate arvelt riigi kaudu osa vahenditest pensionide ja abirahade suurendamiseks. Kuid mida rutem me alustame üleminekut jaotusprintsibiilt kogumisprintsibile, seda rutem loome tugeva kaasaegse sotsiaalse kaitse süsteemi, mis tagab meie inimeste heaolu ka siis, kui nad ise seda enam ei suuda teha. Lugupeetud kolleegid! Oma sõnavõtus käsitlesin ma põhiliselt vanaduspensioni probleeme. See ei tähenda, et muudes sotsiaalse kaitse valdkondades oleks asi oluliselt teistmoodi. Siin on see vaid arusaadavam, on ju vanadus kõigi saatus. Kaitse töötuse, õnnetuste ja haiguste korral pole igaüht puudutav. Ma loodan, et suhtute esitatud eelnõusse konstruktiivselt ning aitate ühiste jõududega luua Eesti riigile vajaliku sotsiaalse kaitse süsteemi. Tänan tähelepanu eest!

11:01 Esimees

Suur tänu! Mulle tundub, et kolleegid siiski esitavad küsimusi. Kolleeg Siiri Oviir.

11:01 S. Oviir

Härra Pärtelpoeg, mul on küsimus autorikaitse valdkonnast. See töögrupp, kes hakkas seda eelnõu ette valmistama, moodustati rahandusministri käskkirjaga. Töögrupi esimees oli härra Enn Pant, asetäitjad olid praegune sotsiaalminister härra Vilosius ja ametiühingu poole pealt kadunud Enn Õunpuu. Teised spetsialistid olid kindlustusest, sotsiaalkindlustuse spetsialiste ei olnud. Autorid ise leidsid, et nende töögrupp ei jõudnud vajaliku tulemuseni, ja see kajastub ka valitsuse arvamuses nimetatud eelnõu kohta. Kuidas nüüd äkki teie esitate teise töö tulemused, mida autor ise enam esitada ei taha, ja katsute seda meile siin väga hea seadusena esitada?

11:01 I. Pärtelpoeg

Aitäh küsimuse eest! Küsimus on kahtlemata delikaatne: kas Riigikogu liige võib esitada seaduseelnõu, mille autor ta ei ole. Teatavasti on seaduseelnõude esitamise õigus valitsusel, Riigikogu liikmetel, mitte aga ühiskondlikel organisatsioonidel. Minu hea sõber Õunpuu esines mitmel korral meie fraktsioonis ja kaitses ägedalt neid seisukohti, mis kajastuvad selles eelnõus. Ma arvan, et tema kaaslastel, kes aitasid seda eelnõu ette valmistada, on täielik õigus usaldada see Riigikogu menetlusse. Mul on olnud sellest eelnõust juttu nii Rahandusministeeriumi kui ka kindlustusseltside esindajatega. Nende kõige suurem kartus selle eelnõu puhul on mitte autorlus, vaid see, et Riigikogu sotsiaalkomisjon võib selle põhja lasta, ja siis on see seaduseelnõu kadunud. Pean ütleva, et see kartus ei olnud asjata. Aitäh!

11:01 Esimees

Suur tänu! Kolleeg Uno Mereste.

11:01 U. Mereste

Aitäh, härra esimees! Kõigepealt ütleksin, et põhimõtteliselt meeldib see sotsiaalse kaitse korralduse seaduse eelnõu mulle väga. See sillutab tee riigi osa vähendamisele isiku kindlustamisel. Sellega ühenduses on mul niisugune küsimus: kas selles ei peaks kajastuma ka niisugune valdkond, mis tõenäoliselt peaks sellest ise kogumise põhimõttel kindlustamisest välja jääma, nagu näiteks akadeemilised pensionid, pensionid kas või näiteks Riigikogu liikmetele ja nii edasi?

11:01 I. Pärtelpoeg

Aitäh! Käesolev seaduseelnõu ei välista täiendavate pensioniliikide olemasolu ja ka muude sotsiaalse kaitse viiside olemasolu. Nii et ma ei näe selles mitte mingit vastuolu. Aitäh!

11:01 Esimees

Suur tänu! Kolleeg Raoul Üksvärav.

11:01 R. Üksvärav

Lugupeetud esimees, lugupeetud ettekandja! Selles seaduseelnõus on väga palju häid mõtteid ja häid ideid, kuid üpris sageli puudub nn. seaduse ese. Seetõttu on see rohkem heade põhimõtete, alusasjade kogum ja muu selletaoline. Kas vahepeal on võetud juristidega kontakti või on kavas juristidega koos töötada või on juba koos töötatud selle nimel, et need head mõtted realiseeruksid ühe parema seaduseelnõu näol?

11:01 I. Pärtelpoeg

Aitäh! Mis puutub sellesse, et selles eelnõus on ainult head mõtted, siis tuleb tõdeda, et see on tõesti ainult põhimõtete loetelu ja kirjeldus. Nagu ma juba mainisin, sisaldab Saksa sotsiaalse kaitse seadustik analoogset osa, mis on käesolevast eelnõust umbes 3-4 korda paksem, kusjuures kirjeldav osa on tunduvalt loosunglikum kui meie eelnõus. Lisaks sellele moodustab terve sotsiaalseadustik umbes 5 cm paksuse raamatu, kus igat sotsiaalse kaitse liiki on põhjalikult kirjeldatud, nii peaks see olema ka meil.

Ilmselt tuleb selles suunas alles selle eelnõu vastuvõtmise järel töötada või õigemini peaks praegu töötama, sest see määrab ära ainult need sotsiaalse kaitse liigid, millele tuleks tähelepanu pöörata. Aitäh!

11:01 Esimees

Suur tänu! Kolleeg Epp Haabsaar.

11:01 E. Haabsaar

Täna, härra juhataja! Eelnõu järgi nähakse ette nendele, kes on läinud pensionile enne 1996. aastat, peale rahvapensioni veel riiklik toetus. Kust seda riiklikku toetust hakatakse võtma? Praegu läheb see osa, mis tuleb sotsiaalmaksust, kõik käiku, see vajaks lisavahendeid.

11:01 I. Pärtelpoeg

Aitäh! See ongi jaotusprintsipi küsimus. Me võime seda riigimaksudena kogutavat raha jagada nii- ja teistpidi, ja seda ju ka praegu tehakse. Teatavasti saab inimene nn. elatusraha, mis sisuliselt on rahvapension, ja saab ka töötatud aastate eest teatud osa juurde. See puudutab nüüd ainult vanaduspensioni. Täpselt samuti kaetakse praegu riigimaksude arvelt ravikindlustust, töötuskindlustust ja teisi kaitseliike, kas või lastetoetused. Kõik see toimub nn. jaotusprintsipi alusel. Selle eelnõu kohaselt on peale jaotusprintsibil saadava osa võimalikud ka tööandja poolt makstavad toetused ja töövõtja enda poolt või ettevõtluses töötava inimese poolt sissemakstavad rahad, mida hiljem on võimalik kasutada, kui selleks tekib vajadus. Aitäh!

11:01 Esimees

Suur tänu! Kolleeg Siiri Oviir, teine küsimus.

11:01 S. Oviir

Täna, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Teie seaduseelnõu, mille pealkiri on "Sotsiaalse kaitse korraldus", käsitleb põhiliselt kindlustusega seonduvaid küsimusi, kus on mõningaid sotsiaalkindlustuse elemente. Siin on virvarr, mis see siis on, kindlustus või sotsiaalkindlustus? Need on kaks eri asja. Seetõttu ei vasta see eelnõu ei seaduse eesmärgile ega ka pealkirjale. Rahvusvaheliselt on tunnustatud seisukoht, et sotsiaalne kaitse tähendab kõiki vahendeid, millega ühiskond püüab tagada oma liikmete heaolu sotsiaalsete riskide puhul. Seega on probleem palju laiem. See eelnõu pürgib raamseaduseks, kuid see ei käsitle kõiki vajalikke aspekte. Kui me nüüd selle seaduse vastu võtaksime, siis see tähendab muudatuste tegemist juba vastuvõetud seadustes, nii pensioni, ravi kui ka töötus sotsiaalse kaitse vallas. Kolmapäeval me võtsime vastu hoolekandeseaduse, ka selles tuleks juba veerand muuta. Te ei ole esitanud ühtegi parandusettepanekut hoolekandeseaduse kohta. Nii et me peaksime hakkama seadust muutma nädala pärast, sellest hetkest, kui ta hakkaks kehtima. Selles eelnõus ei ole näha, et vastavaid ettevalmistusi oleks tehtud. Epp Haabsaar juhtis õigesti tähelepanu rahalisele küljele. Seega on selles seaduses väga palju põhimõttelisi küsimusi, mida ei ole lahendatud. See ei reguleeri suhteid. Seetõttu oli ka komisjon eitaval seisukohal, samamoodi valitsus. Kuidas te olete mõelnud, millal jõuavad meieni nende muude seaduste parandused? Te viitasite Saksa seadusele. See on loodud Bismarcki ideede alusel ja see seadus tähistas möödunud aastal 100. aastapäeva. Seepärast see nii hea ongi, et seda on kogu aeg täiendatud.

11:01 I. Pärtelpoeg

Aitäh! Ma ei tea, kui kaua on kehtinud nõukogude sotsiaalkindlustuse seadused ja kas me nende tähtpäevi tähistame või mitte. Mis puutub Bismarcki ja Saksa riigi püsivusse ja tema järjekindlusse seaduste vallas, siis ka äriseadustik, mille üle me ägedalt vaidleme, on eelmisest sajandist pärit, nii et see ei ole mitte sugugi halb näide, vaid viitab sellele, et seadust on mõistlikkuse piires võimalik alati parandada ja täiendada ja lähtuda nendest põhimõtetest, mis on juba ajalooliselt välja kujunenud. Mis puutub juba vastuvõetud seaduste parandamisse ja täiendamisse, siis pean tunnistama oma pattu: ma tõesti ei teinud ühtegi parandusettepanekut, kuna olen seisukohal, et lähtudes praegusest seaduseelnõust, tuleb kogu sotsiaalse kaitse süsteem ümber kujundada. Siin on tõesti mõningaid küsimusi, mida ei ole märgitud, kas või professor Mereste mainitud akadeemikute sotsiaalse kaitse

küsimus, ei ole käsitletud emade kaitset, küll on kirjeldatud lastekaitset, lastetoetusi jne. Ma loodan, et proua Oviir kui suurepärane sotsiaalprobleemide tundja aitab kaasa, et see seaduseelnõu saab sellise kuju, mis tagab ka kõigi nende puuduste kõrvaldamise, mida siin on esile tõstetud. Aitäh!

11:01 Esimees

Suur tänu! Kolleeg Epp Haabsaar, teine küsimus.

11:01 E. Haabsaar

Täna, härra juhataja! Mul on autorile üks täpsustav küsimus. Kummast allikast neid riiklikke toetusi makstakse, kas eelarvest või sotsiaalmaksust? Ja mida hakatakse vähem finantseerima, kui see kulutus tuleb lisaks?

11:01 I. Pärtelpoeg

See ei ole otseselt käesoleva seaduse objekt. Need küsimused tuleb lahendada konkreetsete sotsiaalse kaitse seaduste raames. Nagu te ise väga hästi teate, kaetakse ka praegu vähemalt sotsiaalse kaitse neid rahasid nii sotsiaalmaksust kui ka riigieelarvest eraldatavatest vahenditest. Ja selle kohta, kuidas seda jaotada, on ju sõna Riigikogul. Aitäh!

11:01 Esimees

Suur tänu! Tundub, et kolleegid saalist rohkem küsimusi ei esita. Juhtivkomisjoni, sotsiaalkomisjoni nimel teeb kaasettekande kolleeg Epp Haabsaar.

11:01 E. Haabsaar

Täna, härra juhataja! Lugupeetud daamid ja härrad! Ma teen teile teatavaks komisjoni seisukoha. Nimelt otsustati vastavalt Riigikogu kodukorra seaduse § 138 3. lõikele teha täiskogule ettepanek esimest lugemist mitte lõpetada ja eelnõu tagasi lükata, ja järgmistel põhjustel. Valitsuse seisukoht selle eelnõu suhtes on eitav. Tegu on seadusega, mis pürgib raamseaduseks. See eeldaks, et on olemas juba pakett ka teisi seadusi, mida saaks rakendada, või siis vähemalt muudatusettepanekuid, sest niipea, kui me võtame selle seaduse vastu, tekib rida olulisi probleeme. See oli ainult üks probleem, mida ma teile lähemalt püüdsin küsimustega tutvustada. Näiteks, kust võtta siis raha riiklikuks toetuseks, mida makstakse lisaks rahvapensionile kõigile nendele, kes on pensionile läinud enne 1996. aastat. Valitsus on seisukohal, et sotsiaalse kaitse korralduse seaduse eelnõu käsitleb põhiliselt sotsiaalkindlustusega seonduvaid küsimusi ega vasta seetõttu seaduse eesmärgile ega ka pealkirjale. Rahvusvaheliselt tunnustatud põhimõtete järgi tähendab sotsiaalne kaitse kõiki vahendeid, millega ühiskond püüab tagada oma liikmete heaolu sotsiaalsete riskide puhul. Seega on probleem palju laiem. Seadus tahab pürgida raamseaduse rollile, mis tähendaks aga väga suuri muudatusi olemasolevates seadustes. See valitsuse seisukoht oli ka üheks põhjuseks, miks komisjon niisuguse otsuse tegi. Teiseks, kui oleks vastu võetud härra Pärtelpoja see eelnõu, mis käsitles pensionikindlustust, siis loomulikult oleks tasunud tõsiselt kaaluda ka seda eelnõu. Aga kuna see kukkus siiski menetlusest välja ja need olid omavahel seotud, siis komisjon ei pea vajalikuks selle seaduse vastuvõtmist. See seadus paneb paika väga pika nimistu sundkindlustusi. Ma loen need ette: rahvapensioni kindlustus, invaliidsuskindlustus, tootjakaotuskindlustus, kohustuslik ravikindlustus, tööpensionikindlustus, töövigastus- ja kutsehaigestumiskindlustus, tööandja töötuskindlustus, töövõtja töötuskindlustus, riiklik elukindlustus eriteenistuse kutsealadel. Siiani tunneb praktika ainult ühte sundkindlustuse vormi, see on liikluskindlustus, mille sisseseadmisel tekkis palju probleeme ja millele oli suur vastuseis. Samuti ei ole komisjon veendunud, et kindlustaja raha säilimiseks oleks praegu garantiisid. Ametiühingud korraldasid ümarlaua, kus oli ka Rahandusministeeriumi spetsialiste, kelle käest küsiti, kas on vähemalt ühte näidet, vähemalt ühte investeerimisfondi, mille kasum kataks kindlalt inflatsiooni. Meile ei teatud nimetada ühtegi konkreetset fondi. Küll aga ütlesid oponendid, et riigi peakohus lähiaegadel on võidelda inflatsiooniga. See on täiesti õige, aga kas ei oleks siis arukam oodata, kuni sellel võitlusel on praktilist edu, ja siis selle seaduse juurde tagasi tulla. Ja mis veel olulisem: kas ei oleks otstarbekam ühte pakutud kindlustust praktikas proovida ja vaadata, kuidas see õnnestub. Paljud asjad on siiski veel liiga toored, liiga läbi mõtlemata. Tundub, et selle seaduse vastuvõtmisega kasvab ettevõtja koormus, kuna tegu on ju sundkindlustusega. Kas see ikka on praeguses majandussituatsioonis kõige õigem? Lubage kahelda.

Veel on siin mõningaid probleeme, mis on regionaalsed. Näiteks on ära seletatud, mis on kohaliku omavalitsuse sotsiaalhoolekanne, see on kodaniku ülalpidamine linna või valla vahenditest ning linna ja valla või linnade ja valdade omandis olevates hoolekandeesutustes. Kaugeltki kõikidel valdadel ei ole 1995. aastal hoolekandeesutusi, ei ole veel niisugust kohustust, et kohaliku omavalitsuse arvel saaks hoolekannet ellu viia. Üks kolmandik omavalitsuse hoolekandekuludest on planeeritud järgmisele aastale. Seni on hoolekanne riigi õlul. Ma ei ole isegi selle variandiga nõus, sest paljudel kohalikel omavalitsustel napib raha ja seetõttu käivad need ülesanded neile lihtsalt üle jõu. Kui nüüd määratakse riiklikult kindlaks sundkindlustuse alammäär ja ülemise piiri määravad läbirääkimised tööandjaga, siis on see jällegi regionaalne probleem, sest näiteks saarte ettevõtjad või Võrumaa või Läänemaa ettevõtjad ei ole nii rikkad kui Tallinnas. Kas me ei suurenda selle eelnõuga Tallinna eeliseid veelgi? Võib-olla oleks mõistlik natuke oodata, kuni regionaalprobleemid riigis natuke ühtlustuvad, mis kahtlemata võimaldaks niisuguste seaduste vastuvõtmist. Seetõttu ma olen sunnitud veel kord Riigikogu paluma, et ta ootaks selle seaduse vastuvõtmisega, sest on ka veel üks praktiline aspekt, nimelt Sotsiaalministeeriumis juba töötab töögrupp, mis seda Pärtelpoja esitatud seadust (õieti oli see küll Rahandusministeeriumi spetsialistide ja selle töögrupi, kuhu kuulus peale Rahandusministeeriumi ka teisi spetsialiste, väljatöötatud variant) viib kokku selle töövariandiga, mis Sotsiaalministeeriumis oli juba peaaegu valmis töötatud. Nii et tööd selles osas käivad, võib-olla ei ole mõtet neid praegu segada. Võib arvata, et lähikuudel tuleb sealt eelnõu, mis on palju küpsem, kooskõlastatud pensionäride esindusorganitega ja võib-olla neile vastuvõetavam kui see variant. Seda varianti ei pooldanud ka pensionäride otsesed esindajad siin Riigikogus, nende seisukohta on mõistlik arvestada. Aitäh!

11:01 Esimees

Suur tänu! Küsimused. Kolleeg Lauri Einer.

11:01 L. Einer

Aitäh, härra esimees! Lugupeetud Epp Haabsaar! Ettekandja ja autori ja proua Oviiri vahelisest diskussioonist ja sinu ettekandest torkas mulle kõrva üks vastuolu. Proua Oviir heitis eelnõule ette, et see on küündimatu selles mõttes, et see räägib sotsiaalsest kaitsest, mis on palju laiem, kui eelnõu haarab. Minu arvates sina oma kaasettekande algupoolel mainisid sedasama. Komisjon aga heidab sellele eelnõule ette, et see on liiga detailne, sisaldab selliseid kindlustusliike, osaliselt sunduslikke, mille tuleviku või saatuse kohta me ei oska midagi öelda. Tähendab, kui tegemist on raamseadusega, siis esimene loomulik tee on raamidest ära visata need detailid, mis tervikliku raami teevad mittemääratavaks. Miks sotsiaalkomisjon ei tahtnud seda teha?

11:01 E. Haabsaar

Te olete mu jutust natuke valesti aru saanud. Minu meelest see seadus ei ole proportsioonis. Siin räägitakse küllaltki põhjalikult kindlustussüsteemidest, aga mõiste on laiem. Muidugi võib vaielda, kui kitsalt või kui laialt ühest või teisest asjast rääkida, aga enam puudusi, praktilisi puudusi ma näen selles, et selle seaduse vastuvõtmisega tekib olemasolevates seadustes tohutu segadus. Ma toon siin ühe näite. Praegu on valimiste aeg ja hulk prominente on hakanud Võrumaad külastama. Üks poliitik õpetas muu hulgas, kuidas tuleb majale katust teha. Kuulaja tõusis püsti ja ütles, et härradel on täiesti õigus, ka tema tegi oma majale täpselt niisuguse katuse, pani killustiku peale ja puha ja siis hakkas vundamenti tegema. Kui me nüüd selle seaduse vastu võtame, siis juhtub meil täpselt nii nagu selle mehega, kes täitis poliitiku õpetust: kõigepealt tegi katuse ja siis hakkas vundamenti tegema. Aga see võib pahandusi tuua, võib katuse alla jääda.

11:01 Esimees

Suur tänu! Kolleeg Ilmar Pärtelpoeg.

11:01 I. Pärtelpoeg

Aitäh, härra esimees! Lugupeetud ettekandja! Näide katuse ehitamisest on muidugi huvitav, aga ma tuletan meelde, et armeenlased said omal ajal Nõukogude Liidu preemia selle eest, et rakendasid korruste kaupa ehitamist: korrus tõsteti tungraudadega üles, ehitati jälle sein alla, jälle tõsteti üles, niikaua kui maja oli täie kõrguse peal. Aga see selleks. Komisjon süüdistab, et koos raamseadusega ei

ole esitatud kõiki vajalikke detailseadusi, ei ole tehtud eelmiste seaduste kohta parandusettepanekuid. Mind ikka huvitab, millisel põhjusel komisjon esitas lugemisele kõigepealt tööpensioni seaduse, mis on üks n. ö. detailseadusi, ja alles seejärel sotsiaalse kaitse korralduse seaduse, mis on baasseadus, millele kõik need teised peaksid rajanema? Miks valiti selline järjekord? Aitäh!

11:01 E. Haabsaar

Samal põhjusel, miks Toots saatis Kiire kivisid veeretama, kui too tuli virtsahvti õppima. Nimelt tahtis komisjon saalile praktikas näidata, mis saab siis, kui üks selle raamseaduse elementidest vastu võetakse. Kuna hinnang oli ühe näite puhul eitav, siis mina ei saa nüüd väita, et kui katsetaks mõne teise näitega (siin pakutakse välja sundkindlustust), et siis midagi paremat tuleks. See oli ikkagi saali otsustus.

11:01 Esimees

Suur tänu! Kolleeg Lauri Einer, teine küsimus.

11:02 L. Einer

Aitäh! Hea kolleeg Epp Haabsaar! Tavaliselt ma aktsepteerin sinu vastuseid, mis sa saalile annad, aga täna ma ei saa seda teha, sellepärast et võrdlus majaehitusega on ebaõnnestunud. Kui me niisuguseid metafoore või paralleele toome, siis muidugi on raamseadus just nimelt see vundamentseadus. Kas see on liiga tiheda või liiga hõreda müüristikuga, see on iseküsimus ja seda märkis ka kolleeg Pärtelpoeg. Minu teine küsimus on mõistetega bluffimise või hämamise vallast. Sotsiaalkomisjoni esimees ütles, nii nagu ütlesid sinagi, et sotsiaalne kaitse on Euroopas üks kokkulepitud ja selge mõiste. See on väga vaieldav. Umbes 40-50 aastat on püütud kokku leppida ja selgeks saada, mis asi on sotsiaalne infrastruktuur, mille hulka kuulub ka sotsiaalne kaitse. See ei ole siiamani selge. Kui nüüd väidetakse, et see on selge, siis tuleks viidata Euroopa Nõukogule või mingile nõukogu dokumendile või muule selletaolisele või sotsiaalse standardi projektile, kuid mitte tavalisele leksikoni definitsioonile, mis võib olla küllalt õige, kuid ei asenda seaduseelnõus antavat definitsiooni, nagu siin selle elnõu autorid on püüdnud teha. Milline on see dokument, millele sotsiaalkomisjon viitab, kui ta väidab, et see mõiste on Euroopas defineeritud ja Pärtelpoja või autorite definitsioon ei vasta sellele?

11:02 E. Haabsaar

Mis puutub sellesse täpsustusse, siis meil oli aluseks valitsuse seisukoht selle elnõu kohta. Loomulikult on kõik definitsioonid vaieldavad, alates sellest, mis on töö ja mis on kultuur jne. Kõik definitsioonid on vaieldavad. Aga praktiline küsimus, mis teeb kõige rohkem muret, hoolimata igasugustest definitsioonidest, on ikka see, et enne peab olema selgeks vaieldud kindlustussüsteemi printsiip, mil määral see on solidaarsuskindlustus ja mil määral on see kogumiskindlustus. See on selle asja selgroog ja põhi. Kuna see ei ole selgeks vaieldud ja kuna võib isegi arvata, et eri kindlustusliikide puhul võiks see olla ka erinev, ei saa minu arvates seda seadust täna vastu võtta. Pensionikindlustuse juures me proovisime, kas saaks seda täna siin saalis ära vaielda, leida optimaalne vahekord, et enamik rahvaesindajaid oleks sellega rahul, aga ei saanud.

11:02 Esimees

Suur tänu! Kolleeg Kalju Põldvere.

11:02 K. Põldvere

Täna väga, härra esimees! Ma nimetaksin ainult seda:

11:02 E. Haabsaar

Ma ütlen seda sulle hea meelega. Mina lükkaksin niisuguste väga tõsiste asjade vastuvõtmise sellesse aega, kui ei ole valimisvõitlust, kui on rohkem aega rahulikumalt lahtisi otsi kinni siduda. Igas rahulikumas situatsioonis on need apoliitilised asjad. See tahab veel aega ja järelemõtlemist, ei ole mõtet praegu nõnda rabistada, sest on moodustatud töögrupp, mis sellesama elnõu selle teise elnõuga kokku viib. Muidugi oli härra Pärtelpoja poolt õige seda saalile esitada, sest see on ikkagi samm edasi ja seal on väga palju uusi mõtteid. Kui ta seda ei oleks esitanud, võib-olla ei oleks

Sotsiaalministeerium neid asju ka nõnda arvesse võtnud. Teisest küljest annab see võimaluse avalikustada kõiki uusi põhimõtteid ja annab võimaluse ka laiemal publikul oma arvamustega osaleda, sest igas demokraatlikus ühiskonnas on nõnda, et kui rahvale küllalt ei selgitata kas või väga arukat ja väga õiget asja, siis tuleb sellele vastulöökk. See on umbes sama, miks vanas Roomas poliitikud õppisid kõnekunsti ja käisid turul rahvaga rääkimas – selleks, et neid asju selgitada. Ja vaat see annab võimaluse inimestele neid asju selgitada, sest iga uus tuleb raskelt ja seda on vaja enne läbi mõtelda ja selgitada. Niipalju kui mina olen asjast aru saanud, ei võeta alati esimesena pakutut vastu, kuigi umbes pool aastat hiljem võetakse siiski ja leitakse, et asi on õige. Selles mõttes on härra Pärtelpojal täiesti õigus ja ma isiklikult tänan teda selle eelnõu eest. See oli väga asjalik tegu, et ta selle saali andis.

11:02 Esimees

Suur tänu, kolleeg Epp Haabsaar! Komisjon jääb oma seisukoha juurde eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata. Ma avan läbirääkimised.

11:02 E. Haabsaar

Ei, komisjoni seisukoht oli esimest lugemist mitte lõpetada ja eelnõu tagasi lükata. Niisugune seisukoht oli vastavalt Riigikogu kodukorra seadusele § 138.

11:02 Esimees

Suur tänu! Lugupeetud kolleegid, meil ei ole vaja vastastikku fantaseerida, see on seaduses väga täpselt öeldud, mida teie seisukoht tähendab. Avan läbirääkimised. Kas loeme läbirääkimised peetuks ja lõppenuks? Läbirääkimised on lõpetatud. On laekunud "Parempoolsete" fraktsiooni ettepanek seaduseelnõu esimene lugemine lõpetada ja suunata see teisele lugemisele. See pannakse ka hääletusele. Lugupeetud Riigikogu, kes on selle poolt, et seaduseelnõu esimene lugemine lõpetada ja suunata see teisele lugemisele? Selle ettepaneku poolt on 24 Riigikogu liiget, vastu on 18, 1 jäi erapooletuks. Esimene lugemine on lõpetatud. Kas komisjon nimetab ka parandusettepanekute esitamise tähtaja?

11:02 E. Haabsaar

Parandusettepanekute esitamise tähtaeg on järgmisel neljapäeval kell 13.

11:02 Esimees

Suur tänu! Seaduseelnõu suunatakse teisele lugemisele.

3. 11:01 Avalduse "Tšetšeeni rahva enesemääramise õiguse teostamisest" eelnõu arutelu

11:01 Esimees

Lugupeetud kolleegid, võtame arutusele 40 Riigikogu liikme algatatud Riigikogu avalduse "Tšetšeeni rahva enesemääramise õiguse teostamisest" eelnõu. Autorite nimel teeb ettekande kolleeg Arvo Valton.

11:01 A. Vallikivi (Valton)

Lugupeetud härra esimees! Head kolleegid! See seaduseelnõu, mis on esitatud nüüd lõplikul kujul 40 allkirjaga, on komisjoni töö tulemusena täienenud, pikenenud, kuid säilitanud esialgse mõtte, selle mõtte, mis meil oli eelmisel käsitusel, kus selle vormistamisel olid mõned normitehnilised vead. Ma usun, et kellelgi ei ole mingit kahtlust, et meie õigus ja kohus on kaitsta ükskõik missugust rahvast maailmas, kellele nii jõhkralt liiga tehakse nagu praegu tšetšeenidele. Kui Vene sõjaväe peastaabi ülem ütleb, et Dudajev – ühe rahva demokraatlikult, 36 välisriigi vaatleja juuresolekul valitud president – tuleb hulluks tunnistada ja ilma kohtuta maha lasta, siis ei saa olla tegemist õigusriikliku lähenemisega üsna olulise Venemaa ametiisiku poolt. Samuti on meil teada, et toimub ühe rahva hävitamine, sõna "genotsiid" on selle kohta liiga pehme, see on laushävitamine. Teame, et inimesi võetakse tänavalt kinni, viiakse Mozdokki või kuhagi mujale Vene sõjaväeosadesse, piinatakse. Kohtuga või mingi õigusliku toiminguga ei ole siin mingit pistmist. See asi ei ole enam ammu Venemaa siseasi ja terve maailm on sellest aru saanud, nii et ähvardused, mis praegu kostuvad kas või suursaadik Kahni välisministeeriumi

kutsumise kaudu, ei tohiks meid kuidagi häirida. Kuid siiski ma ei saa jätta kahetsusega märkimata, et ka meie seas on inimesi, kes ikka veel peavad seda Venemaa siseasjaks, kuigi seda enam keegi maailmas Venemaa siseasjaks ei pea. Ma tsiteerin laupäevast "Eesti Sõnumeid", kus ilmus intervjuu härra Savisaarega. Muidugi ma ei tea, kas intervjuueerija on tutvustanud oma teksti intervjuueeritavale ja kas need sõnad vastavad tegelikult öeldule, kuid ma loen ette lõigu, kus härra Savisaar loetleb erinevaid välispoliitikaide Eesti riigis, muu hulgas ka selliseid: "...ja on ka Valtoni ning veel kümme-konnan saadiku nn. Tšetšeenia

11:01 Aseesimees T. Kelam

Suur tänu ettekande eest! Kas kolleeg Vallikivile on küsimusi? Ei ole. Kaasettekandeks väliskomisjoni nimel on sõna aseesimehel kolleeg Eino Tammel.

11:01 E. Tamm

Austatud juhataja, austatud Riigikogu! Minu arvates Riigikogu avalduse eelnõu 824 sünd näitab, et Riigikogu on üsna koostöövalmis. Eelmisel esmaspäeval, kui me käsitlesime 30 Riigikogu liikme esitatud otsuse eelnõu 754, jõudsim protseduuriliselt lõpuks otsusele, et tuleb üle minna teisele dokumendiliigile, avaldusele. Ma tänan kõiki neid Riigikogu liikmeid, kes suhtusid sellesse ettepanekusse täie arusaamise ja veendumusega ning olid nõus, et väliskomisjoni pakutud tekstiparandused viivad dokumendiliigi muutumisele, et võeti tagasi menetlusest otsuse eelnõu, mida said teha ainult autorid. Tänu sellele on toetajate hulk laienenud, 30 allkirja asemel on nüüd 40 allkirja. Ma arvan, et selle kompromissteksti, mida väliskomisjon soovib, võiks Riigikogu täna avaldusena vastu võtta. Suur tänu!

11:01 Aseesimees

Suur tänu! Ootame, kas on veel küsimusi? Ei ole. Avan läbirääkimised. Kolleeg Vello Saatpalu.

11:01 V. Saatpalu

Aitäh, härra juhataja! Mul on hea meel, et saavutati niisugune kompromiss. Mul oli viis minutit tagasi kõne Jüri Kahniga ja ma tean, kui raskes olukorras peab ta seal praegu töötama, sest suures osas on seansel diplomaatilisel korpusel võrdlemisi sarnane seisukoht Vene välisministeeriumiga. Ma arvan, et oma avaldusega aitame maailmale tõde selgitada. Ma võin öelda, et siinne diplomaatiline korpus suhtub võib-olla meie Riigikogu liikmete ja ka valitsuse liikmete kontaktide kaudu sellesse eelnõusse hoopis leebemalt, ja ma pean ka oma kohuseks jätkata selgitustööd siinse diplomaatilise korpusega. Ma lubasin Jüri Kahnile, et kui me peaksime selle täna kohe vastu võtma, ja selle vastuvõtmist ma toetan, siis informeerime sellest kohe oma suursaadikut n. ö. kõigis kolmes vajalikus keeles – eesti, inglise ja, kui selle Venemaale saadame, ka vene keeles. Need tekstid on juba olemas ja ma arvan, et rünnakud ajakirjanduses nende inimeste vastu, kes olid selle eelnõu algatajad, eelkõige härra Valtoni vastu, on kohatud. Ma tänan!

11:01 Aseesimees

Suur tänu! Kas on veel arvamused avaldusi? Kas me võime läbirääkimised lõpetada? Kolleegid, panen hääletusele küsimuse protseduuri kohta. Lugupeetud Riigikogu, kes on selle poolt, et lõpetada läbirääkimised antud päevakorrapunktis? Läbirääkimiste lõpetamise poolt on 40 Riigikogu liiget, vastu ja erapooletuid ei ole. Läbirääkimised on lõpetatud. Kas autor, kolleeg Vallikivi, soovib lõppsõna? Kolleeg Eino Tamm? Ei soovi. Juhtivkomisjoni ettepanek oli Riigikogu avaldus täna vastu võtta. Kolleegid, ma juhin tähelepanu sellele, et siin on 40 allkirja, kui ma ei eksi, ja sellele, et kuna see hõlmab kõiki fraktsioone, siis on meil poliitiliselt väga soovitatav, et selle avalduse vastuvõtmisel osaleks võimalikult palju kolleegide. Ma panen selle hääletusele. Kolleegid, asume lõpphääletusele. Lugupeetud Riigikogu, kes on selle poolt, et võtta vastu Riigikogu avaldus "Tšetšeeni rahva enesemääramise õiguse teostamisest"? Selle poolt on 50 Riigikogu liiget, vastu ja erapooletuid ei ole keegi. Riigikogu avaldus on vastu võetud.

4. 11:01 Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel kaitseväge kasutamise seaduse eelnõu teine lugemine

11:01 Aseesimees

Kolleegid, meie järgmine päevakorrapunkt on riigikaitsekomisjoni algatatud seaduse "Kaitseväge kasutamise kohta Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel" eelnõu teine lugemine. Ettekandeks on sõna komisjoni esimehel kolleeg Rein Helmel.

11:01 R. Helme

Aitäh, härra juhataja, lugupeetud kolleegid! Me oleme esitanud teisele lugemisele Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel kaitseväge kasutamise seaduse eelnõu. Selle seaduse abil me reguleerime Eesti kaitseväge kasutamise korda Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel ning teenistust nimetatud kohustusi täitvates üksustes. Me leiame, et seda seadust on vaja eriti praeguses olukorras, kus Eesti riik on omandamas esimesi kogemusi nende kohustuste täitmisel. Ettevalmistused on käivitunud juba ammu. Meie ise oleme otsustanud nende kohustuste täitmiseks raha eraldada ja seetõttu kõigi loogikareeglite kohaselt peaksime selle tegevusala kindlustama ka seadusega. Ma ei hakka üksikasjalikult kommenteerima selle lühikese seaduse sätteid. Ütlen vaid niipalju, et meie käsutuses on ka valitsuse arvamus. Valitsuse nimel esitas arvamuse Kaitseministeerium, ja Kaitseministeerium leiab, et see seaduseelnõu tuleks vastu võtta. Väiksemaid märkusi, mis Kaitseministeerium tegi, käsitleti riigikaitsekomisjonis. Ettepanekuid laekus ka Riigikogu liikmetelt, aga neist räägib juba kaasettekandja. Minu poolt kõik.

11:01 Aseesimees

Suur tänu! Tundub, et küsimusi ei ole. Kaasettekandeks juhtivkomisjoni nimel on sõna riigikaitsekomisjoni esindajal kolleeg Jaanus Betlemil. Palun!

11:01 J. Betlem

Austatud härra juhataja, austatud Riigikogu liikmed! Seaduseelnõu 766 annab need raamid, milles Vabariigi Valitsus ja Riigikogu peavad tegutsema, juhul kui Eesti kaitseväge kasutatakse rahvusvaheliste kohustuste täitmisel. Loomulikult ei saa me selle seaduse juures mööda minna põhiseadusest, ja need ülesanded, mis siia seadusesse sisse on kirjutatud ja mis lasuvad kas Riigikogul või Vabariigi Valitsusel, tulenevad otseselt põhiseadusest. Näiteks § 2 4. lõikes on sätestatud, et kaitseväge kasutamise aluseks Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel on Riigikogu poolt ratifitseeritud välisleping või Riigikogu otsus. Pretsedent selle kohta on juba lähtuvalt põhiseadusest või põhiseadusele toetudes meil olemas: see oli siis, kui me otsustasime saata Eesti Rahuvalve Üsikkompanii rühma Horvaatiasse Taani rahuvalvepataljoni koosseisus. Ka on meil ratifitseeritud välisleping, mis käsitleb Balti Rahuvalvepataljoni loomist ÜRO vägede koosseisus. Nüüd siis, kahjuks takkajärele, tuleb sellele tegevusele seadusandlik raamistus, kusjuures seni, nagu ütlesin, oleme toetunud põhiseadusele. Ma tahaksin kommenteerida ka § 3 1. lõiget, mis ütleb, et lepingulises tegevteenistuses oleva kaitseväelase, kes astub Eesti riigi rahvusvahelisi kohustusi täitvasse kaitsevägeüksusesse, senine tegevteenistusleping muudetakse. Milleks on vaja seda muuta? Nimelt tegevteenistuslepinguga sätestatakse Eesti kaitseväelase alluvusvahekord Eesti kaitseväge juhatajaga. Kui Eesti kaitsevägeüksus saadetakse täitma rahvusvahelisi kohustusi, läheb ta vastavalt kas Balti pataljoni komandöri või mõne teise juhataja alluvusse, kes juhib seda kaitsevägeüksust, mis täidab kas ÜRO, NATO või Lääne-Euroopa Liidu missiooni. Seetõttu tuleb tegevteenistuslepingus muuta eelkõige alluvussuhet, aga samuti sätestada täpsemalt kõik need tingimused, millistel Eesti kaitseväelased üldse saadetakse rahvusvahelisi kohustusi täitma. Kes peab korraldama tegevteenistuslepingu muutmise? See on täitevvõimu küsimus, senini on olnud niiviisi, et teenistuslepingu vormi töötab välja Kaitsejõudude Peastaap. Juhul kui Vabariigi Valitsus vastavalt kaitseväteenisuse lepingule sätestab peastaabi ülesannete hulgas ka kohustuse muuta tegevteenistuslepingut ja töötada välja muudetud tegevteenistuslepingu formular, peastaap seda ka teeb. Kui Vabariigi Valitsus paneb selle ülesande Kaitseministeeriumile, siis peab seda tegema Kaitseministeerium. Igal juhul me ei pidanud vajalikuks seda siin täpsemalt sätestada, kuna vastavalt kaitseväteenisuse seadusele kuulub niisuguste küsimuste reguleerimine täitevvõimu ehk Vabariigi Valitsuse kompetentsi. Lõpetuseks paar sõna parandusettepanekutest. Põhiline muudatus on see, et

algsest pealkirjas olnud sõna "kaitseväeüksused" on asendatud sõnaga "kaitseväed". Nimelt selle seaduseelnõu arutamisel riigikaitsekomisjonis, millest võtsid osa Kaitseministeeriumi esindajad, tekkis küsimus, kuidas formuleerida, mis asi on kaitseväeüksus. See on meil seadustes siiaamaani sätestamata, kui suur üksus on, kas ta on iseseisev juriidiline isik või mitte. Seepärast asendasimegi sõna "kaitseväeüksused" sõnaga "kaitseväed", kusjuures § 1 1. lõikes on öeldud, et kaitseväeüksused täidavad neid kohustusi, mida Eesti riik rahvusvaheliste lepingutega on Eesti kaitsevägele võtnud. Põhiliselt kõik muudatused tulenevadki sellest põhimõttest. Lisaks on eelnõust välja jäetud § 2 5. lõige, mis ütles, et kaitseväeüksused ei tohi osa võtta rahvusvahelistest operatsioonidest koostöös SRÜ relvajõududega Baltimaades ja SRÜ riikide territooriumil. See on küll väga õige klausel, ainult et siis me peaksime üles loetlema, mis juhul ei tohi Eesti kaitseväge rahvusvahelisi kohustusi täita, peaksime üles loetlema kõik need riigid. Tekiks arutelu, kas Eesti kaitseväge võib kasutada näiteks Hiinas rahvusvaheliste kohustuste täitmisel või mitte. Totalitaarseid riike või selliseid riike, kellesse me suhtume negatiivselt, kuna seal rikutakse inimõigusi ja demokraatia põhimõtteid, on peale SRÜ veelgi, sellepärast me ei hakanud ainuüksi SRÜ d selles seaduses ära nimetama. Üks asi veel. Millised on sotsiaalsed tagatised? Need sotsiaalsed tagatised, mis antakse Eesti kaitseväelastele, kui nad täidavad rahvusvahelisi kohustusi, on sätestatud kaitseväge teenistuse seaduses. Lisaks on käesolevas seaduses sätestatud, et neile tuleb maksta kõrgendatud palka. See on minu poolt kõik. Riigikaitsekomisjoni ettepanek on täna see seadus vastu võtta ning arvestada neid muudatusettepanekuid, mida seaduseelnõu kohta on tehtud. Tänan!

11:01 Aseesimees

Tänan! Kas on küsimusi? Paistab, et ei ole. Avan läbirääkimised. Kas on sõnavõtusoove? Paistab, et ei ole. Loen läbirääkimised lõppenuks. Tundub, et ei ole vajadust ka lõppsõnade järele. Kolleeg Jaanus Betlem, ma palun uuesti siia tulla. Vaatame läbi parandusettepanekud. Ettepanekuid on loetelus 12, juhtivkomisjon on neid kõiki arvestanud, aga et anda võimalust protestideks ja hääletamiseks, me vaatame need läbi nagu tavaliselt. Esimene ettepanek on juhtivkomisjonilt. Teine on kolleeg Jaanus Betlemi ettepanek, seda on arvestatud täielikult, samuti kolmandat. Neljas ja viies ettepanek on juhtivkomisjonilt. Kuues on Jaanus Betlemi ettepanek, on arvestatud täielikult. 7., 8., 9., 10., 11. ja 12. Kellelgi ei ole proteste? Loeme muudatusettepanekute loetelu aktsepteerituks. Juhtivkomisjoni seisukoht on panna eelnõu lõpphääletusele. Kolleegid, ma panen eelnõu 766 lõpphääletusele. Lugupeetud Riigikogu, kes on selle poolt, et võtta vastu Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel kaitseväge kasutamise seadus? Selle poolt on 33 Riigikogu liiget, vastu ei ole keegi, 1 on erapooletu. Seadus on vastu võetud.

5. 11:01 Riiklike elatusrahade seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine

11:01 Aseesimees

Meie järgmine päevakorrapunkt on kolleeg Ülo Laanoja algatatud riiklike elatusrahade seaduse muutmise seaduse eelnõu. Tegemist on esimese lugemisega. Ettekandeks on sõna autoril. Palun!

11:01 Ü. Laanoja

Austatud juhataja, lugupeetud kolleegid! Nagu ma eelnõu üleandmisel teile juba ütlesin, on tegemist probleemiga, mille otsa on põrkunud mõningad välismaalased, kes soovivad Eestist jäädavalt lahkuda ja kes on tänaseks jõudnud pensioniikka. Neile on vastavalt elatusrahade seadusele välja arvutatud ja välja mõistetud vanaduspension, aga kui nad Eestist lahkuvad, siis on neil võimalus saada ette kahe kuu pension. Seaduse järgi see võimalus neil edaspidi puudub. Samas me teame, et mitmetes riikides, mis on Nõukogude Liidu õigusjärglased, puudub samuti nendel inimestel võimalus pensioni saada, sest sealsed uued elatusrahade või pensionide seadused lähtuvad enam-vähem samast printsiibist mis Eestiski. Selleks, et neil tekiks seal pensioniõiguslik staaž, on vaja, et nad oleksid staaži välja teeninud selle riigi jurisdiktsioonile alluval territooriumil. Kui on jätkuvalt meie tahe, et need välismaalased, kes ei taha Eestis elada, siit lahkuksid, oleks meil mõistlik seda soodustada ja nimetatud elatusrahade muutmise seadus võib-olla mõnevõrra muutunud redaktsioonis, vastavalt teie ettepanekutele, veel selle koosseisu poolt vastu võtta. Ma toonitan, et Eesti riigi rahasid selle tulemusena rohkem ega vähem ei

kulutata, sest kui neil puudub võimalus seal elatusraha saada, jäävad nad lihtsalt Eestisse elama. Miks siis mitte toetada nende soovi minna sinna, kus neile rohkem meeldib elada, ja samas mitte võtta Eestile täiendavaid rahalisi kohustusi. Nii et, lugupeetud kolleegid, kui meie soov on siiras, siis ma kutsun teid seda eelnõu toetama. Aitäh!

11:01 Esimees

Suur tänu! Tundub, et kolleegid küsimusi ei esita. Juhtivkomisjoni, sotsiaalkomisjoni nimel teeb kaasettekande komisjoni esimees kolleeg Siiri Oviir.

11:01 S. Oviir

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Härra Laanoja valgustas põhjalikult kõiki külgi, miks see seaduseelnõu on toetatav ja kasulik Eesti riigile, nii et sellel ma enam ei peatuks. Korralikus riigis oleks muidugi loogiline, et on vastu võetud vastav kindlustusleping selle riigiga, kellega me peame seda vajalikuks. Antud juhul on see väga oluline, kuigi lahkutakse ka lääne poole, just ida poole jäävate riikidega. Kindlustuslepingut, kokkuleppeid ei ole veel sõlmitud, ka nendes riikides valitsused tulevad ja lähevad, see kõik võtab aega. Paremal juhul võiks esimene leping tulla 1995. aasta lõpuks. Kuid probleem on terav ja vajab lahendamist. Kordan veel: see on meile enestele kasulik. Sotsiaalkomisjon toetab seda eelnõu, arvab, et esimese lugemise võib lõpetada, ja palub parandusettepanekud esitada homseks kella 12 ks, et jõuaksime eelnõu menetluse lõpetada veel selle koosseisu ajal. Tänan tähelepanu eest!

11:01 Esimees

Suur tänu! Tundub, et küsimusi ei esitata. Esimene lugemine on lõppenud.

6. 11:01 Mittetulundusühingute ja nende liitude seaduse § 7 täiendamise seaduse eelnõu esimene lugemine

11:01 Esimees

Aitäh! Kolleegid, võtame arutusele põhiseaduskomisjoni algatatud mittetulundusühingute ja nende liitude seaduse § 7 täiendamise seaduse eelnõu. Algab esimene lugemine, nii autorite kui ka komisjoni nimel teeb ettekande kolleeg Ants-Enno Lõhmus.

11:01 A.-E. Lõhmus

Härra juhataja, austatud kolleegid! Mittetulundusühingute ja nende liitude seadust vastu võttes me sõnastasime § 7 3. lõike järgmiselt: "Ühingu alaliselt tegutseva juhtorgani (edaspidi juhatus) ning revisjonikomisjoni liikmed peavad olema kas Eesti kodanikud või Eestis alaliselt elamisluba omavad välismaalased." Tookord näis meile, et selle kitsendusega ei teki probleeme, kuid nüüd, kui selle seaduse vastuvõtmisest saab lähemal ajal aasta, on tekkinud küllaltki tõsised probleemid, eriti nende mittetulundusühingute puhul, mis on loodud koos teiste riikidega ühiste eesmärkide saavutamiseks. Oleks loomulik, kui sel juhul kuuluksid ka nende välisriikide esindajad selle mittetulundusühingu juhatusse. On tekkinud mitmeid rahvaülikoole, rahvuslikke seltse, ja nende ülalpidamine, nende toetamine toimub sageli välisriikide ressurssidega. Muidugi huvitab neid välisriikide organisatsioone, et nad saaksid kaasa rääkida nende poolt eraldatud summade kasutamisel. Arutades komisjonis seda küsimust, leidsime, et on vaja teha teatav mööndus: selliste ühingute juhatuse või revisjonikomisjoni liige võib Vabariigi Valitsuse loal olla ka vastava välisriigi kodanik, kellel ei ole Eestis alalist elamisluba, ja kui see on sätestatud ühingu põhikirjas. Ma arvan, et selles ei tuleks näha ohtu, kui me võtame mittetulundusühingu juhatusse välisriigi kodanikke, sest selleks on kaks tingimust. Esiteks, see peab olema ette nähtud juba põhikirjas, põhikirja registreerimisel aga kontrollitakse selle seaduslikkust. Teiseks on see mööndus tehtud ainult tingimusel, et Vabariigi Valitsus annab selleks eraldi loa. Meie ettepanek on lõpetada täna selle seaduseelnõu esimene lugemine ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 14. veebruar kell 13.

11:01 Esimees

Suur tänu! Küsimused. Kolleeg Liina Tõnisson.

11:01 L. Tõnisson

Täna, härra eesistuja! Lugupeetud härra Lõhmus! Mulle ei ole selle seaduse tekst päris arusaadav. Erinevalt teist suhtun mina veidi skeptiliselt arvamusse, et inimesed, kes ei taha Eestis isegi mitte alaliselt elada, tahavad Eestis juhtida ja korraldada raha jagamist. Ma saan aru altruistlikust soovist aidata Eesti majandust, haridust, mis tahes eluvaldkonda, aga asuda selles eluvaldkonnas tegema otsuseid võõralt maalt revisjonikomisjoni liikmena on mulle veidi võõras. Mina teie entusiasmi ei jaga. Te ütlesite, et siin ei ole mingisugust põhjust muretsemiseks, sest on olemas kaks n. ö. garantiid: peab olema selle ühingu põhikirjas ja peab olema valitsuse luba. Me teame, kuidas meie ühingute põhikirjad sünnivad, enamik meist lihtsalt ei ole kompetentsed neis kaasa rääkima. Neid sellisel kujul sünnitada on ülimalt lihtne. Aga mulle jäi selle seaduse teksti lugedes arusaamatuks, kas põhikirja võib iga ühing kirjutada missuguse tahab ja siis küsida valitsuse käest luba konkreetse persooni kohta või vastupidi, peab valitsuse käest küsima luba, kas tohib sellist põhikirja koostada. Ja järgmine küsimus: missugustest kriteeriumidest lähtudes valitsus selle otsuse teeb, mis on mõlemal juhul tema otsuse tegemisel aluseks?

11:01 Esimees

Panemegi kirja kaks küsimust.

11:01 L. Tõnisson

Jaa, palun, jah!

11:01 A.-E. Lõhmus

Esiteks põhikirja koostamisest. See on muidugi iga mittetulundusühingu enda siseasi. Aga ma rõhutasin siin esinedes, et kõigepealt kontrollib põhikirja registreerimisel selleks pädev riigiorgan, kes selgitab välja, kas on vaja võtta juhatuse koosseisu võõrriigi kodanikke. Ma usun, et kui põhikirjas on ette nähtud, et juhatuse tegevuses võib osaleda välisriigi kodanik, siis valitsuse poole pöördutakse juba sooviga kinnitada teatud isik juhatuse koosseisu. Ma rõhutan veel kord: kontroll on kahekordne, ei liialdata. Teiseks. Ma ei arva sugugi, et see juhatuse liige hakkab käsutama. Ta on üks juhatuse liikmetest, mitte rohkem, ja tema hää ei ole nende ressursside kasutamisel määrav. Tuleb mõista ka teist poolt, kas me ei peleta nende heatahtlike välisorganisatsioonide abi, kui me ei aktsepteeri isegi nende õigust kuulata ja kaasa rääkida nende poolt eraldatud ressursside kasutamise juures. Aitäh!

11:01 Esimees

Suur tänu! Kolleeg Uno Mereste.

11:01 U. Mereste

Aitäh, härra esimees! Lugupeetud ettekandja! Kas siiski ei oleks võimalik niisugune lähenemisviis, et nendele võõrriigi kodanikele, kes tõepoolest aitavad meie mittetulundusühingutele jne. siia suuri summasid üle kanda, garanteerida niisugune staatus, et nad mitte juhatusse kuuludes ja mitte otseselt kontrollides võiksid jälgida, mis siin toimub? Tähendab, näha ette mitte nende kuulumine juhatusse või revisjonikomisjoni, vaid näha ette nende kui konsultantide või juhatuse välisliikmete staatus.

11:01 A.-E. Lõhmus

Härra Mereste, ma arvan, et ka see on üks mõeldavaid variante. Kuid me arutasime seda põhiseaduskomisjonis ja leidsime sellise variandi. Aga parandusettepanekute näol võiksid ka teised variandid kõne alla tulla.

11:01 Esimees

Suur tänu! Tundub, et kolleegid rohkem küsimusi ei esita. Loeme esimese lugemise lõppenuks? Esimene lugemine on lõpetatud. Minu meelest kolleeg Lõhmus nimetas parandusettepanekute esitamise tähtaja, võib-olla tasub üle korrata.

11:01 A.-E. Lõhmus

Me palume esitada muudatusettepanekud 14. veebruaril kella 13 ks põhiseaduskomisjoni.

11:01 Esimees

Suur tänu! Lugupeetud kolleegid! Sellega on meil tänaseks planeeritud tööplaan täidetud ja tundub, et meil ei ole praegu mõtet võtta mõnda päevakorrapunkti homsest päevast, kõik neist ei ole ka põhjalikult ette valmistatud. Pigem ma sooviksin, et toimuks viljakas töö komisjonides ja eriti ettevalmistus kolmapäevaseks ja neljapäevaseks päevaks. Ma tänan teid, kolleegid!

7. 11:01 Infotund

11:01 Esimees

Tere õhtust, kolleegid! Täna on meil kavas ära kuulata selgitused kolmele arupärimisele. Riigikogu liikmed head kolleegid Lauri Einer, Arvo Valton, Heiki Raudla, Aivar Kala ja Rein Arjukesel esitavad arupärimise energiaseaduse kohta ja selgitusi on valmis andma härra minister Arvo Niitenberg. Palun!

11:01 A. Niitenberg

Lugupeetud juhataja, lugupeetud Riigikogu liikmed! Mul on siin kaks arupärimist. Neist esimene tekitab minus väikest segadust, sest ma sain härra Lauri Einerilt täna kirja, milles ta ütleb, et ta on sunnitud meenutama, et arupärimisele allakirjutanud ei ole saanud neid materjale, mida nad küsisid juba enne arupärimist. Nad loodavad, et need saabuvad täna. Mina vastasin sellele arupärimisele, mis tuli detsembrikuus, mille eest ma tänan nagu jõulukingi eest. Viisin selle Riigikantseleisse 23. detsembril, see on korralikult registreeritud ja ma ei tea, mispärast see ei ole kätte tulnud. Mul on sellest koopiaid, härra spiiker, kui ma võin need liikmetele välja jagada.

11:01 Esimees

Vaatame, kas selle asjaga tekib meil probleeme. Ma pean nõu ka oma lähemate abilistega kantseleist. Ma mõtlen, et alustame selgitustega. Kas Lauri Einer on valmis andma protseduuri kohta selgitusi? Lauri Einer.

11:01 L. Einer

Aitäh, härra esimees! Austatud härra Niitenberg! Teie kiri, mille te saatsite detsembrikuus ja millele te praegu viitate, on arupärijatel õigeaegselt ja korralikult käes nagu kord ja kohus. Kuid küsimus on selles, et nii arupärimises kui mõni aeg enne ametlikku arupärimist samuti Riigikogu kaudu ametlikus korras teile saadetud kirjas mina ja need teised mehed, keda praegu siin näha ei ole, soovisime näha seda materjali, mille olemasolule te viitate, kuid mida me ei ole oma silmaga näinud. Need on needsamad pooleliolevate eelnõude versioonid ja muu sellesarnane.

11:01 Esimees

Aitäh! Enne kui minister sekkub, lahendame omavahel protseduuriküsimused. Ma saan aru, kolleeg Lauri Einer, et formaalselt on kõik korras, kiri on saadetud ja vastus on saadud. Huvi tunti ainult valitsusepoolsete eelnõude vastu. On nii? Me kuulame, mida härra minister selle kohta ütleb. Tal ei ole kohustust eelnõusid näidata. Ta võib neist ka rääkida. Alustame, härra minister.

11:01 A. Niitenberg

Ma vastan heameelega, ma lihtsalt ei teadnud täpselt, mida tuli teha. Energiaseaduse eelnõu on läbi elanud igasuguseid probleeme. Esimene osa, mis pandi kokku, oli elektriseadus ja see sai valmis 1992. aasta lõpuks. See saadeti Rootsi ekspertiisi. Sel ajal arvas Justiitsministeerium, et võib-olla ei lähe energiaseadust vaja, et seda saab valitsuse määrustega lahendada ja see jäi väheke tagaplaanile. 17. juunil 1994 oli Justiitsministeeriumiga kokkulepe, et energiaseadust läheb siiski vaja, see on raamseadus, mis käsitleb elektrit ja kõiki energiaallikaid. 1994. aasta finants oli väga väike, aga tööga hakati peale. Energiaseaduse põhimõtteline jaotus on tehtud. Mul on kaasas raamkava, mille ma asjast huvitatud Riigikogu liikmetele võin anda. Seda tööühma juhib Tallinna Tehnikaülikooli professor härra

Valdma. See eelnõu peaks olema raamkava järgi koos 1995. aasta 31. märtsiks. Me korrigeerisime seda, kui 1994. aasta 16. detsembril kirjutati alla energiahartale, see on kooskõlastatud. Kokku on pandud teadusuuringu ja arenduskava programm aastani 2000. See tuli just eelmisel nädalal välja. Riigikogu liikmeile, kes sellest on huvitatud, saadaksin väga hea meelega koopia.

11:01 Esimees

Suur tänu! Meil on tegemist arupärijate kollektiiviga. Kas ma saan õigesti aru, et kollektiivi esindab kolleeg Lauri Einer? Jah. On vaja täpsustada asjaolusid. Kolleeg Lauri Einer.

11:01 L. Einer

Jaa, aitäh! Ma loodan, et ma võin nüüd esitada arupärija küsimused. Tõepoolest, ma olen sunnitud meenutama, härra minister, et te esinesite siinsamas saalis, aga umbes aasta aega tagasi. Tolle arupärimise stenogrammi järgi te ütlesite tookord tõesti nii, et energeetika arengukava on valmis ja kõik Riigikogu liikmed, eeskätt näiteks keskkonnakomisjon, kes energeetika vastu peab huvi tundma, võivad selle saada lähemal ajal ehk kuu aja jooksul. Mul on hea meel kuulda, et nüüd, aasta hiljem, me selle siiski saame. Seetõttu ma küsixin veel kord nende eelnõude kohta, nii elektriseaduse kui ka poolerioleva energiaseaduse kohta esimese küsimuse, kuna on ära tehtud tükk tööd: kui palju selleks n. ö. seisma jäetud ja mängust välja lükatud seaduseelnõu peale raha kulutati? Oma vastuskirjas ütlesite, et praegu planeeritava seaduseelnõuga oleks asi palju kaugemal, kui seda finantseeritaks. Kas nüüd finantseeritakse ja kui suures ulatuses? Ma oleksin tänulik, kui ma saaksin teada kaks rahasummat.

11:01 A. Niitenberg

See rahasumma tuleb põhiliselt Majandusministeeriumi eelarvest ja praegu mul täpset numbrit ei ole. See tuleb tasuda ekspertiisi töögrupile. Need asjad ei ole niisugused, mis on ühel hetkel valmis ja siis pannakse riulile. Nendega tegeldakse ja neid muudetakse kogu aeg. Meil oli esimene säte valmis, see oli energiaprojekti direksioonide kohta. Seda levitati isegi ajakirjanduses. Praegune versioon on, et elektri- ja energiaseadus lähevad ühte, tuleb üks seadus ja selle pealkiri on "Eesti Vabariigi energiaseadus".

11:01 Esimees

Suur tänu, härra minister! Kolleeg Lauri Eineri teine täpsustus.

11:01 L. Einer

Jaa, selle vastu, et tuleb üks energiaseadus, ma ei vaidle, ja ma ei vaidle ka selle vastu, et ajakirjanduses on tutvustatud teatud kavatsusi, kuid mitte kava. Ka minul isiklikult on olemas energeetika arengukava, käsikiri, üks redaktsioon. Ma ei oleks Riigikogu ja keskkonnakomisjoni ja energeetikaküsimustega tegelev liige, kui mul neid ei oleks. Aga ikkagi ma tahaksin heameelega saada seda lõplikku kava. Küsimus on selline: kui te vastasite meile kirjalikult, te ütlesite, et n. ö. kompensatsiooniks selle eest, et teie tiim momendil energia ja elektriseadustega tegelda ei saa, kuna ei finantseerita, te tegelete maapõueseadusega, mis on ettevalmistamisel. Millised teie tulemused selle seaduse osas olid?

11:01 A. Niitenberg

Suurem osa soovitusi energeetika valdkonna kohta läks maapõueseadusesse sisse. Nii et sellega peame rahul olema. Ja ka see oli tulemus, et kaks eri seadust arenesid ja need pandi kokku.

11:01 Esimees

Suur tänu! Kolleeg Lauri Einer, kolmas täpsustus.

11:01 L. Einer

Aitäh! Loodetavasti läksid teie ettepanekud sisse, neid versioone ei olnud mitte kaks, vaid neid oli vähemalt kolm, aga see seadus on tõepoolest vastu võetud, selle koha pealt kolmandat küsimust nagu

esitada ei saa. Minu küsimus on, kuidas on võimalik, et nii olulist seadust, mida meil praegu tarvis on, olgu selle üldnimetus energeetikaseadus, on tehtud kaks ja pool aastat ning et Riigikogus ei ole isegi ühtegi versiooni?

11:01 A. Niitenberg

Võib-olla üks põhjusi on see, et see ei ole küllalt prioriteetne. Selle ettevalmistamiseks ei ole kuigi palju inimesi ega finantse. Nüüd on töögrupid paika pandud. 1995. aasta eelarvest saame vajaliku raha. Üldsäte ja struktuur on kohale pandud ja me saame sellega hakkama. Ma pean küll ütlema, et ma ei näe, et selle ajaga oleks juhtunud midagi väga traagilist. Mitte et seda seadust ei läheks vaja, seda läheb vaja, aga et selle hiline mine oleks mingit suurt probleemi tekitanud. See on inetu, et see on hiline nend, et me sellega hakkama ei saanud. Aga meil on väga väike grupp, kes sellega praegu tegeleb. Me võtsime väljastpoolt tehnilist jõudu juurde. Meil on konsultandiks Rootsi ja Soome ning me töötame selle läbi lähemas tulevikus. Mulle öeldi täna, et mustand on saadaval märtsi lõpus, aprilli alguses.

11:01 Esimees

Suur tänu, härra minister! Loeme, et sellele arupärimisele on vastatud.

11:01 A. Niitenberg

Kas ma võin selle grupi esindajale üle anda selle arengu raamkava ja energia arengukava, mis on aastani 2000?

11:01 Esimees

Jah, võib. Tulge siis kõnetooli tagasi, sest ma oletan, et kolleeg Lauri Einer tahab täpsustada minuga protseduuri, sest kolm küsimust on juba esitatud. Kas on nii, Lauri Einer? Lauri Einer.

11:01 L. Einer

Aitäh! Jaa. Tähendab, arupärimine oli kaheosaline. Härra minister vastas seadustikku puudutava osa kohta, kuid ta ei vastanud konkreetsemate programmide, sealhulgas näiteks PHARE programme puudutava osa kohta. Tänan!

11:01 Esimees

Jaa, see on küll niimoodi, aga ma saan ainult kahetsust avaldada, sest bürokraadina saan ma seadusest välja lugeda seda, et Riigikogu liikmete kollektiiv esitas arupärimise energiaseaduse eelnõu kohta, ja et see ei käsitlenud kogu teemat ja materjali, on ka mulle selge. Kuid ma ei saa teha midagi muud kui öelda, et jäi jah vastamata. Miks? Ei tea. Te võite veel mõne minuti jooksul seda teemat, härra minister, käsitleda, kuid arupärija rohkem küsimusi esitada ei saa. Kas tahate paar lauset lisada?

11:01 A. Niitenberg

Põhilised laenud energiaprojektide elluviimiseks olid Euroopa Liidu laen, EBRD laen, PHARE programmi rahad ja ka Maailmapanga laen. Euroopa Liidu laen oli kõige paindlikum ja seda sai kasutada väikeste projektide jaoks üle terve riigi. Seda ka tehti. Rohkem Euroopa Liidu raha ei tulnud. EBRD laenusumma on 588 miljonit krooni ja sellest finantseeriti mõningate elektri jaamade tagavaraosade hankimist, katlamajade olukorra parandamist ja 42 mitmesugust energiasäästu projekti maakondades ja ettevõtetes. PHARE programm ja EBRD finantseerisid energiasäästu programmi koostamist, seda finantseeriti abina. PHARE suurimad programmid on Balti riikide ühisgaasisüsteemi uuring ja ida-lääne elektrivõrkude ühendamine. Maailmapanga laen läheb Iru Elektri jaama parandamiseks, Tallinna, Tartu ja Pärnu keskküttesüsteemi ümberehitamiseks ja umbes 30% läheb väikeste katlamajade parandamiseks. Praegu on käsil detailne uuring Balti ja Eesti jõujaama olukorra kohta, selle arendamine ja parandamine ei ole praegu programmis ning ükski finantsorganisatsioon seda projekti ei finantseeri enne, kui see uuring on lõpetatud. See on meie ja Soome keskkonnaministeeriumi koostöö, Soomest on ka finantsallikad. Finantseerimise kasutamise ga on kolm põhilist probleemi. Number 1 on see, et internatsionaalse finantseerimise reeglid töötavad nende maakondade ja linnade vastu, kellel on pealehakkamist. Nendega ei saa finantseerida projekti, millega on juba alustatud. Meil on väga palju häid projekte, millega on juba alustatud, mille pank on üle vaadanud ja öelnud, et tänan väga, aga seda

me ei saa finantseerida. Teine probleem on see, et osa objekte, mis meil oli programmis, on vahepeal erastatud ja Rahandusministeerium, olgugi et projektid on head, arvab, et seda krediiti ei peaks kasutama erakätesse läinud ettevõttes. Ja kolmas probleem on see, et on väga palju olukordi, kus puudub pealehakkamine, kus projektiga on alustatud, aga seda ei ole kuigi energiliselt edasi viidud. Ja see paberitöö, mis pangaga tuleb teha, on võrdlemisi põhjalik. Meil on projekte rohkem kirjas kui raha ja neid vaadatakse igal nädalal detailselt läbi. Seal on grupp inimesi, kes ei tee muud, kui töötavad nende energiaprojektide tehniliste küsimustega. Tänan!

11:01 Esimees

Suur tänu, härra minister! Kas me võime öelda, et sellele arupärimisele, mille esitas rahvasaadikute kollektiiv, olete andnud nüüd vastuse ja lisanud sellele ka materjalid? On nii? Ma tänan! Teise arupärimise on esitanud Riigikogu liige kolleeg Kuno Raude ja see käsitleb elektri- ja soojusenergia hinna tõusu. Härra minister, kolleeg Kuno Raude arupärimisel on veel neli alaküsimust. Me asume täpsustama arupärimist siis, kui te olete kõik ära vastanud. Lepime kokku? Aitäh! Palun!

11:01 A. Niitenberg

Esimesele küsimusele ma vastan, et meie arenguprioriteedid on esiteks energia sääst ja energia efektiivsem kasutamine, teiseks elektrienergia turu laiendamine, põlevkivienergeetika moderniseerimine ja elektrijaamade ümberehitamine. Linnades, alevites ja külates on energia säästmine väga tähtis. Küttesüsteemide uuendamine on teine prioriteet, iga projekti puhul peaks üle vaatama, kas on võimalik kasutada odavamat kütust ja eriti seda, kas on odavam kasutada oma kütust, nagu turvas, puit või põlevkivi. See oli vastus esimesele küsimusele. Küsimus nr. 2: milliste küteliikidele peaksid orienteeruma Eestimaa elanikud, sealhulgas ettevõtted maal ja linnas, hoonete projekteerimisel ja ehitamisel? Sellele on väga raske vastata, sellepärast et iga projekt tuleb eraldi üle vaadata. Mõnes kohas võib-olla tuleb maagaas odavam kui vedelküte, mõnes kohas põlevkivi. Hinnad on teada ja antakse ka nõu. Energia kokkuhoid on üks kasulikumatest ja odavamatest meetoditest, kuidas kulusid all hoida. Kolmas küsimus on elektrihinna kohta ning hinnatõusu prognoosi kohta. Olenevalt sellest, kuidas elektritoodangu omahinda kalkuleerida, on see omahind umbes 29–34 senti kWh. Edasimüümise kohta on tabel, mis annab tööstustarbijatele ja kodutarbijatele alternatiive. Selles on hind kodutarbijale praegu 35 senti kWh ja tööstusele 36 senti kWh. Soojusenergia omahind sõltub väga katlamajast ja küttest. Näiteks Narvas, kus soojus tuleb põlevkivi baasil ja Balti Elektrijaamast, on hind 82 krooni MWh, Tallinna soojusvõrgus on põhiliselt masuut, on 220 krooni MWh, ja soojusvõrgu osas, kus põhiliselt on gaas, on 257 krooni MWh. Viljandis köetakse osalt masuudiga, seal on 280 krooni MWh, osalt puumaterjali ja turbaga, seal on 230 krooni MWh. On ka väga väikseid katlamaju, mida köetakse kergeõliga, see on väga kallis, üle 500 krooni MWh. Näiteks Narva-Jõesuus on üks väike masuudikatlamaja, seal on 455 krooni MWh. Nii et see erineb, tuleb vaadata iga kohta ja projekti eraldi, kas saab mõne katlamaja odavamale küttele üle viia. Selle küsimuse teine osa oli elektri- ja soojusenergia hinna prognoosi kohta. Ma pean ütlema, et kui ma seda numbrit hästi teaks, siis ma saaksin väga jõukaks. Aga eksperdihinnangu kohaselt peaks elektrihind olema 2000. aastal umbes 75–80 senti kWh ja soojusenergia hind umbes 300–350 krooni MWh. Viimasele küsimusele on raske vastata, ent kergeid küsimusi siin polegi. Küsimus on: milles näete võimalusi elektri- ja soojusenergia tootjate monopoli murdmiseks? Minu arvates elektri- ja soojusenergia tootmine jääb alati mingil moel monopoliks, olgu see riiklik monopol või privaatmonopol. Aga tarbijale ja riigile on väga tähtis, et see oleks reguleeritud monopol, sest igal tarbijal ei ole võimalust osta elektrit, kust ta tahab, aga tal on võimalus kas või ise seda teha, kui ta tahab, see õigus tal on alati olemas. Mina tahaksin näha, et soojusenergia tootmine läheks täielikult munitsipaalvastutusse, mitte riiklikusse või eraomandisse. Lääne-Euroopas ja Põhja-Ameerikas on soojussüsteem täielikult isiku kontrolli all ja isiku oma otsustada ja oma teha. Ühest asjast ma siin eriti aru ei saanud. Küsimus oli, kuidasmoodi saaks Eesti elanikele elektri- ja soojusenergia kättesaadavamaks muuta? Ainukene võimalus on muuta tootmine efektiivsemaks. Aga ma ei näe selleks väga suuri võimalusi, sellepärast et näiteks vedelkütuse ja gaasi puhul me sõltume täielikult Lääne-Euroopa turuhindadest. Venemaalt me saame praegu ilma transpordikuluta, Rotterdami sisetoomisel tuleks seda maksta. Olgugi et me majandus tõuseb, on selle efektiivsemaks muutmiseks veel väga palju teha. Me peame oma produktiivsust tõstma, see peaks tõusma kiiremini kui maailmaturu energiahinnad. Sellega muutuks meil energia kättesaadavamaks. Ma ei saanud sellest aru, et meie elektrihind ei võimalda meie toodangul Euroopa ja maailma turul

konkureerida, sest meie elektri hind on praegu kõige odavam terves Euroopas. See on odavam kui Lätis ja Leedus, kes on meie kõige lähemad konkurendid. Nii et kui meil on konkurentsiga probleeme, siis odavam elekter küll aitab, aga see ei oleks lahendus. Me katsume elektri hinda hoida nii madalal, kui vähegi saab, ja samal ajal me katsume muuta struktuuri ja tervet elektriproduktiooni efektiivsemaks. Tänan!

11:01 Esimees

Suur tänu! Kas arupärija täpsustab? Kolleeg Kuno Raude, esimene täpsustav küsimus.

11:01 K. Raude

Aitäh, härra spiiker! Austatud minister! Vastates minu arupärimise esimesele küsimusele, ütlesite, et soojusenergia arengu prioriteediks on kahtlematult selle säästmine, s.t. ratsionaalne kasutamine. Samas on aga teada, et korterite erastamise käigus ei ole lahendatud hooneteväliste soojatrasside, elektri magistraalliinide haldamise ja korrashoiu küsimused, vähemalt mulle ei ole see teada. Te teate seda samahästi kui mina, kui palju soojusenergiat läheb kaotsi mitte korras olevate soojatrasside tõttu, ja sellest ka minu küsimus. Kes siis ikkagi tulevikus on kohustatud selle eest seisma, et hoonetevälised, elamukvartalite välised trassid oleksid korras, et selle kaudu oleks võimalik kallist soojusenergiat säästa? Aitäh!

11:01 A. Niitenberg

Selle eest peaks vastutama omanik, aga omanikuküsimus on praegu veel keeruline ja lahtine. Minu arvates peaks Tallinna Soojusvõrk olema üks ettevõtte, mis on munitsipaalomandis. Võivad olla ka eraomanikud ja riiklik firma nagu "Eesti Energia". Seda probleemi on suuremad linnad juba kauemat aega uurinud. Detailuuring selle kohta, kui suured on kaotused ja mida saab kiiresti teha ja parandada, tehti Tallinnas, Pärnus ja Tartus. Selleks, et neid kaotusi vähendada, on ka heaks kiidetud Maailmapanga laen. Kõrgepingesüsteemis ja jõujaamades ei ole need kaotused suured. Väga suured on need alljaamades ja nendes liinides, mis lähevad majadesse. Selle jaoks on välja töötatud programm, mille järgi vahetatakse trafod ja uuendatakse liinid. Viimane elektri hinna tõus oli just selleks, et need probleemid lahendada. Kui kaotused on juba elektriliinides 15–20%, siis see on tõsine raiskamine. See asi võtab aega, sellepärast et neid alljaamu on väga palju.

11:01 Esimees

Suur tänu! Arupärija teine täpsustus, kolleeg Kuno Raude.

11:01 K. Raude

Suur tänu! Härra Niitenberg! Välislaen on muidugi ilus asi ja momendil aitab see meil olukorrast välja tulla, aga kahtlematult jääb laenu tasumine ikkagi selle sooja vee, elektrienergia kasutaja tasku kanda. Ma olen vähemalt kahe viimase aasta jooksul püüdnud lahendada Tallinna linna Nõmme linnaosa elanike probleemi, selle aja vältel pole mul õnnestunud välja selgitada, kuidas ikkagi formeerub näiteks soojusenergia hind, mille kohta me kõik iga kuu arve saame. Ja selles näen mina küll otsest tarbijakaitseseaduse rikkumist soojusenergia müüjate poolt. Kas te jagate minu arvamust? Aitäh!

11:01 A. Niitenberg

Ma ei tea, kas see on tarbijakaitseseaduse rikkumine või mitte, ma ei ole jurist, sellele ma ei oska vastata. Kui keerata küsimus ringi ja küsida, kas ma arvan, et soojus tuuakse tarbijale väga efektiivselt ja kõik on 100% korralik, siis vastus on: ei ole. Tarbija peaks panema soojusmõõturi, siis ta näeb, kui palju soojust kulub, ja siis saab ta seda ratsionaalsemalt kasutada. Ma loodan, et tulevikus luuakse niisugune süsteem, et tarbijad saavad osaleda hinnaküsimuses, avaldada oma arvamust ja tootjatele küsimusi esitada. Meie tegime seda elektri hinna, elektritariifi kehtestamisel, läänemaailmas nii toimitakse. Meil oli küllaltki palju inimesi, kes olid sellest huvitatud, kes tulid kuulama. Nii et see oleks üks asi, mis aitaks, ja seal saaks esile tuua spetsiifilisi probleeme. Praegu meil veel see protseduur puudub, tehakse kalkulatsioon, millesse võetakse kõik kaotused süsteemis, seda vaadatakse üle rohkem tehniliselt, aga mitte tarbija osavõtul. Minu arvates see oleks vajalik.

11:02 Esimees

Suur tänu! Kolleeg Kuno Raude, kolmas täpsustus.

11:02 K. Raude

Palju tänu, härra spiiker! Härra minister, ma jään küll selles küsimuses oma arvamuse juurde, et praegu on energia, see tähendab soojusenergia, elektrienergia tootja monopoolses seisundis ja energia tarbijal, eelkõige elanikkonnal, ei ole mitte mingit võimalust ennast selles valdkonnas kaitsta. Mind huvitab aga nüüd muu. Mäletatavasti oli kunagi plaan hakata elektrienergiat tootma ka kombineeritud kütusele orienteeritud elektrijaamade baasil. Mida te oskate selle idee elluviimiseks ettevõetud sammude kohta öelda? Ja mind huvitab, kas te oleksite nõus ka minu küsimustele vastama kirjalikult? Aitäh!

11:02 A. Niitenberg

Kombineeritud soojus- ja elektrijaam oleks ideaalne. Ja kui Eestis midagi ehitada tuleb, siis on see vajalik. Aga olukord on praegu niisugune, et meie teoreetiline kapasiteet meil praegu olevates jaamades on üle 3000 MW. Meie vabariigi tipptarbimine oli umbes 1800 MW. Nii et meil ei ole praegu küsimus mitte selles, mida me ei peaks ehitama, vaid küsimus on selles, kuidas me saaksime vähematest blokkidest sama palju energiat, et need ümber ehitada. Aga kui kuskil tuleb ehitada uus jaam, siis tuleks ehitada just niisugune kombineeritud elektrijaam, millest teie rääkisite. Aga praegu seda küsimust laual ei ole, sest me ei näe, et meil läheks vaja ehitada midagi uut järgmise 7-8 aasta jooksul. Odavam on praegu veel parandada seda, mis meil on, see investering, mis on tehtud, on võrdlemisi suur.

11:02 Esimees

Suur tänu! Kas te lepite töökorras kokku või ütlete kõnetoolist, kuidas selle kirjaliku vastusega jääb?

11:02 A. Niitenberg

Missugusele küsimusele? Selle viimasele?

11:02 Esimees

Olete nõus? Suur tänu, härra minister! Me loeme, et arupärimisele on vastus antud. Lugupeetud kolleegid! Kolmanda arupärimise on esitanud Riigikogu liige Ülo Laanoja ja see käsitleb Põhja-Eesti Panga aktsiaid. Selgitusi on tulnud andma Eesti Panga president. Palun!

11:02 S. Kallas

Härra esimees, kõrgesti austatud Riigikogu! Riigikogu liige Ülo Laanoja esitas kuus küsimust. Ma loeksin need kõik järjest ette ja siis vastaksin nendele korraga, kuna eraldi on nendele küsimustele natuke raske vastata. Seoses avalikkuse tähelepanu pälvinud Põhja-Eesti Panga aktsiate kontrollpaki kavandatud müügiga erakätesse lubage esitada teile alljärgnevad küsimused. 1. Kas teie isiklikult olite teadlik Põhja-Eesti Panga täiendavate aktsiate kavandatud väljalaskest ning panga tegevjuhtkonna poolt väljavalitud eraomandisse kuuluvate firmade nende märkimiseks kutsumisest? 2. Kas Eesti Pank on andnud Põhja-Eesti Panga ülalmainitud viisil erastamisele omapoolse nõusoleku? 3. Kas teie olite/olete tuttav Põhja-Eesti Panga juhtkonna poolt kasutatud kriteeriumidega panga erastamisjärgseteks omanikeks leitud firmade valikul? Kui jah, siis palun tutvustada nendega ka Riigikogu. 4. Kui Eesti Pank andis nõusoleku selliseks aktsiakapitali laiendamiseks, siis keda peate selle eest vastutavaks? 5. Kui Eesti Pank ei olnud teadlik Põhja-Eesti Panga kavandatavast tehingust, siis kuidas suhtute panga juhtkonna käitumisse olukorras, kus Riigikogus vastuvõetud, kuid presidendi poolt veel väljakuulutamata ja seega ka jõustumata krediitdiasutuste seaduse § 29 sätestab Eesti Panga loa vajalikkuse olulise osaluse omandamisel? 6. Kui Eesti Pank andis nõusoleku Põhja-Eesti Panga aktsiate suundemissiooniks, siis millistele andmetele tuginedes hinnati aktsiaseltside "Silves Enterprise Inc.", "Wiklar", "Monert", "Ronhank" ja "Korelon" usaldusväärsust või ei hinnatud seda üldse? Tahaksin vastata küsimusele, mida ei ole esitatud, või õigemini süüdistusele, mis on nendes küsimustes küllalt selgesti välja joonistunud – Põhja-Eesti Panga erastamine on üldse raske kuritegu. Põhja-Eesti Panga erastamine ei ole kuritegu ja eraomanikud Eestis ei ole kurjategijad. Põhja-Eesti Pank moodustati 1993. aasta algul kahe, Eesti Vabariigi tahtest sõltumatu, pankrotistunud panga baasil, mille maksejõulisus ja likviidsus taastati valitsuse ja Eesti Panga abil. Juba käivitamisprotsessist peale nähti ette kaasata lisaks Vabariigi

Valitsusele uusi aktsionäre. 1993. aasta 6. oktoobril Rahvusvahelisele Valuutafondile saadetud valitsuse ja Eesti Panga poolt allakirjutatud majanduspoliitika memorandumis nähti ette privatiseerida Põhja-Eesti Pank 1994. aasta 31. augustiks. 1994. aasta 30. augustil Maailmapangaga allakirjutatud finantsinstitutsioonide arenguprojekti nähakse ette Põhja-Eesti Panga saneerimisprotsessi kohest alustamist koos aktsiakapitali laiendamisega. Üldse on pangandussektoris riigi osa suurenenud. Põhimõtteliselt on alati olnud otsus Põhja-Eesti Pank privatiseerida ja alati on otsitud kapitali investeerijaid, neid pole leitud. See pole sugugi lihtne ülesanne. Panga omandiks ei ole mitte see miljon krooni, mis käesoleval hetkel on Põhja-Eesti Panga bilansis, vaid ikkagi see kapital, mis peab vastutama kogu selle bilansi töö eest, ja see pole sugugi lihtne ülesanne. Seetõttu neid investeerijaid otsiti pingeliselt. Neid otsis valitsus, otsis ka täiendavaid investeerimisvõimalusi, kuid ei suutnud leida. Esimene ja neljas küsimus, kes selle eest vastutavad, meenutavad mulle natuke vanu ammuseid aegu. Ma ei tea, kas isiklikult või ametlikult, aga ma olen Eesti Panga president ja vastutan kõige eest, mis seal toimub, seetõttu kogu Eesti Panga tegevus nii või teisiti on minu vastutusel. Eesti Pank ei olnud protseduuriliselt tegev valitsusele kuuluva panga erastamisel, see on omaniku küsimus, kuidas ta seda teistele omanikele üle annab, seetõttu mingisugune protseduur ei nõudnud meilt sellest protsessist osavõttu. Arvestades kogu selle protseduuri keerukust, pidasime õigeks, et selle küsimuse lahendaks valitsus. Seda küsimust arutati korduvalt, sealhulgas ka Eesti Panga esindajate juuresolekul. Põhimõtteliselt olid kõik asjaosalised informeeritud, et tööd selles suunas tehakse, investeerijaid otsitakse, ja ka sellest, et leiti üks grupp investeerijaid, kes olid nõus sinna panka oma raha paigutama ja selle kaudu mitte ainult osa võtma panga võimalike tulude jagamisest, vaid eelkõige osa võtma panga edasise arengu tagamisest. Uue seaduse järgi peab Eesti Pank andma oma nõusoleku olulise osaluse omandamiseks. Loomulikult on Eesti Pangas kogu aeg teatud, kes on tegelikult nende firmade taga, ja selles ei ole midagi ebalooslikku, sest kui üks naftatoodetega kauplev firma ja selle omanikud otsustavad laiendada oma ärilist tegevust mingile muule alale, siis see tekitab nende partneritega suhtlemisel teatud probleeme. Üldiselt eelistatakse, et iga firma peab tegelema ühe ja kindla asjaga, seetõttu niisuguste investeerimisfirmade loomine, kas või antud juhul Põhja-Eesti Panga aktsiate omandamiseks, on täiesti tavaline nähtus, vähemalt ei ole selles midagi ebalooslikku. Kõik asjaosalised on alati teadnud, kes tegelikult on selle taga. Nende suhtes, kes on selle taga, ei ole algatatud ühtegi kriminaalasja, ka ei ole, vaatamata ühele või teisele kirjutisele, seal midagi niisugust, mille kohta võiks öelda, et ärietiket on raskelt rikutud. Kirjutisi on igasuguseid, aga faktid ei kinnita kõiki neid süüdistusi, mis on esitatud. Vaidlus tõusis jällegi Põhja-Eesti Panga erastamise protseduurist. Käesoleval ajal on nii valitsus, Erastamisagentuur kui ka Eesti Pank ühiselt aktsepteerinud asjade edasist käiku. Selles suhtes ei ole mingisuguseid proteste, mis eeldab, et selle konkursi viib läbi Erastamisagentuur, ja Eesti Pank annab (või ei anna) võimalikele investeerijatele oma nõusoleku olulise osaluse omandamiseks. Edasine käik sõltub nüüd eelkõige Erastamisagentuurist, kes peab avaldama vastava kuulutuse, nii nagu see on ette nähtud. On veel vastav tööühm, kes on kõikide nende asjade juures. See koosneb Rahandusministeeriumi, Eesti Panga ja Erastamisagentuuri esindajatest. Selline on minu vastus tervikuna nendele küsimustele, mis mulle on esitatud.

11:02 Esimees

Suur tänu! Pärjapoolsed täpsustused. Kolleeg Ülo Laanoja, esimene küsimus.

11:02 Ü. Laanoja

Aitäh, härra esimees! Austatud Siim Kallas! Kui te lugesite minu arupärimisest välja, justkui oleks niisugune suhtumine, et eraomanikud on kuritegelikud ja et panga erastamine on kuritegu, siis on tegemist kahetsusväärse eksitusega, mida ikka elus juhtub. Nimelt jään ma endiselt arvamusele, et see erastamismoodus ei olnud seaduslik. Kuid nüüd esimene küsimus. Kui täna esitataks analoogne ettepanek, seejuures juba Eesti Pangale, aktsepteerimaks olulise osaluse muutust vastavalt kehtivale krediidiastutuse seadusele, ja teile esitataks needsamad viis firmat, milliseid andmeid te siis nende kohta nõuaksite, et hinnata nende usaldusväärsust, ja kas te täna annaksite nendele selle nõusoleku? Aitäh!

11:02 S. Kallas

Antud juhul saab olla tegemist loomulikult kirjaliku seisukohaga. Me nõuame nii nende firmade kui ka nende taga olevate firmade bilansse, nende tegevuse aruandeid, mis iseloomustavad nende tegevust viimasel kolmel aastal, me oleme kontaktis politseiga, et saada võimalikku taustinformatsiooni, ja nende

põhjal me langetame otsuse. Hetkel ei ole, vähemalt mitte meie käsutuses, veel nende isikute või isikute rühmade kohta mingisuguseid selliseid andmeid, mis lubaksid meil nendele selle nõusoleku andmisest keelduda.

11:02 Esimees

Suur tänu! Kolleeg Ülo Laanoja, teine täpsustus.

11:02 Ü. Laanoja

Täna, härra esimees! Nagu ma teie vastusest aru sain, oli Eesti Pank sellest protsessist ka eelnevalt piisavalt hästi informeeritud, kuid mul on sellest tulenevalt küsimus. Millega on seletatav, et Eesti Pank ei teie isikus (te ütlesite, et te olete vastutav kogu Eesti Panga tegevuse eest) ega ka keegi teine selleks volitatud juhtorgani näol ei võtnud ega avaldanud selle konfliktse, skandaalse olukorra ajal mitte mingisugust seisukohta Põhja-Eesti Panga aktsiakapitali laiendamise kohta?

11:02 S. Kallas

Ma ütlesin, et meil ei olnud mingisugust põhjust öelda midagi halvasti nende võimalike investorite kohta. Teiseks, me olime kursis Põhja-Eesti Panga ja temaga koostööd teinud advokaadibüroode juristide seisukohtadega Põhja-Eesti Panga ja ka Põhja-Eesti Panga Nõukogu esitatud versioonide suhtes. Nende argument oli teatavasti niisugune, et selline erastamise moodus võib kõne alla tulla. Valitsus leidis, et see ei ole nii. See on valitsuse õigus otsustada, tema on omanik ning me ei pidanud vajalikuks mingisugusel moel sellesse protsessi sekkuda, sest konflikti edasine arenemine oleks võinud viia kohtusse. Siis oleks kohus pidanud hakkama seda pundart lahti harutama ja see ei oleks olnud sugugi nii lihtne. Ühesõnaga, ühe korra me juba olime osalised ühes konfliktis seoses panga ühe osa erastamisega ja teema on väga hell. Seal, kus meil tingimata ei ole tarvis kaasa rääkida, kus see ei ole meie otseste kohustuste hulgas, ei tõtta me ka tingimata sõna ja seisukohta võtma. Ühesõnaga, ma veel kord toonitan: meie arvates ei olnud tegemist mingi niisuguse protsessiga, mille oleks pidanud tingimata kohe väga kiiresti hukka mõistma.

11:02 Esimees

Suur tänu! Kolleeg Ülo Laanoja, kolmas küsimus.

11:02 Ü. Laanoja

Aitäh, härra esimees! Kolmas küsimus puudutab võib-olla rohkem protseduurilist külge, kuna te väitsite, et te kogu aeg teadsite, kes mingite firmade taga seisab jne. Teatavasti võttis Põhja-Eesti Panga järelevalvenõukogu 16. detsembril vastu otsuse suundemissiooni kohta just nimelt nendele viiele firmale. Kaks nendest firmadest müüdi n. ö. riulilt viis päeva hiljem Ado Luukasele ja Endel Sihvile. Kuidas see tehniliselt on võimalik? Ma saan aru, et on võimalikud mingid taustlepingud. Kuid firma, kes need asutas – aktsiaseltsid "Korelon" ja "Ronhank" –, ei väitnud eelnevate kokkulepete kohta midagi teadvat. Kas teie arvates on panganduses niisugune tehete järjekord tehniliselt üldse mõeldav? Aitäh!

11:02 S. Kallas

Olen nõus, et selles protseduuris oli mitmesuguseid detaile, mis ei oleks pidanud nii olema. Ma olen sellega täiesti päri. Ausalt öeldes ma ei oska praegu seda konkreetset detaili hinnata, mul ei ole see nii reljeefselt silma ees. Aga olen nõus, et protseduuriliselt oli seal mitmeid küsimusi, mida oleks pidanud kas või kogu selle probleemi niisugust õrnust ja võimalikku konfliktisust arvestades lahendama korrektseks. Mingit vaimustust meil selle asja korraldamise üle ei ole, aga ma toonitan veel kord, et need tegelikud tegijad, kes selle asja taga olid, olid meile hästi teada.

11:02 Esimees

Suur tänu, härra pangapresident! Loeme, et sellele arupärimisele on vastatud. Täna! Lugupeetud Riigikogu, head kolleegid! Sellega on kolmele arupärimisele vastatud. Infotund on lõppenud.

11:01 Esimees

Jätkame vaba mikrofoniga. Nagu meil on saanud kombeks, tuleb täita üks kokkulepitud protseduur. Järjekord tuleb pärast haamrilööki. Alustame. Kolleeg Vello Saatpalu.

11:01 V. Saatpalu

Härra esimees! Lugupeetud kannatlikud! Ma ei mäletagi, et ma oleksin siit mikrofonist vaba mikrofoni ajal sõna võtnud, kuid 11. veebruaril 1995 toimus Eesti poliitilises elus sündmus, mis sundis mind siia tulema. Eile helistasid mulle koju kaks Eestisse akrediteeritud välisriikide suursaadikut ja palusid selgitust 11. veebruaril "Eesti Sõnumites" avaldatud Edgar Savisaare intervjuu kohta. Selles on väidetud, et Euroopa Nõukogu Parlamentaarse Assamblee käsitletakse teatud poliitiliste ringkondade poolt jututoana. Sellest intervjuust võis aru saada, et ka Savisaar on sellel seisukohal. Mõneti Eesti välispoliitikas osalejana ma olen sellepärast täna siin mikrofoni ees. Ma pean seda jämedaks poliitiliseks apsuks, mida Edgar Savisaar oma intervjuus välja ütles, pidades Euroopa Nõukogu Parlamentaarse Assamblee jututoaks. Ma arvan, et kui Keskerakonnal ka järgmine kord peaks õnnestuma sel määral, et selle mõned esindajad ka parlamenti pääsevad, siis igatahes ei ole võimalik, et need inimesed saaksid pretendeerida Eesti Riigikogu delegatsiooni Euroopa Nõukogu Parlamentaarses Assamblees. Mina käsitlen seda sõna otseses mõttes jämedat diplomaatilist barbaarsust selliselt, et Edgar Savisaar võttis alatiseks või vähemalt väga pikaks ajaks endalt igasuguse võimaluse pretendeerida Eesti Vabariigi peaministri toolile. Ma usun ka, et niisuguste poliitiliste jõududega ei ole siin võimalik edaspidi mingisugust laiapõhjalist koalitsiooni moodustada, ja ma olen täiesti nõus Jaak Alliku seisukohaga, mille ta avaldas täna Eesti suurimas päevalehes "Postimees". Ma pean Keskerakonna varem tehtud avaldust, et nad tahavad saada laiapõhjalist koalitsiooni, pärast selliste avalduste tegemist ebaloogiliseks. Ma teen oma partei juhtkonnale ettepaneku, et kui me tuleme siia parlamenti pärast Riigikogu valimisi, sellise enesekiitja parteiga, rahvusvahelisi skandaale tekitava parteiga mingisugust koostööd mitte teha. Ma arvan, et Riigikogu peaks saama aru, et me peame viima Riigikogu kodukorda meie hea kolleegi Jaak Roosaare ettepaneku sätestada Riigikogu kodukorras võimalus korraldada Riigikogu juhatusele usaldushääletus, umbusaldushääletus, sest pärast sellist skandaalset avaldust saame kõik aru, et tegelikult oleks juba homme see moment, kui Riigikogu juhatuse aseesimehele Edgar Savisaarele me avaldaksime usaldamatust, sest niisuguse poliitiliselt barbaarse inimesega Riigikogu juhatuses, kes nimetab Euroopa juhtivat kogu jututoaks, ei saa Riigikogu tegelikult leppida. Ma arvan, et kui ta tahab jääda Eestis soliidseks poliitikuks, siis ta astub ise tagasi ja loobub ka pretendeerimast Eesti peaministri toolile. Ma vabandan, kui see oli jämedalt välja öeldud, kuid ma olen üks nendest, kes peab vastutama Eesti poliitilise kultuuri eest ka välisdiplomaatide ees. Ma tänan!

11:01 Esimees

Suur tänu! Kolleeg Toomas Alatalu.

11:01 T. Alatalu

Lugupeetud spiiker, lugupeetud vähesed Riigikogu liikmed! Ma tahaksin puudutada sedasama teemat, mida äsja arendas härra Saatpalu ja mis puudutab neid reegleid, mille alusel me siin töötame. Teil peaks olema juba ettekujutus, et keskmist seadust on alati võimalik paremaks teha. Kui aga hakatakse kehva seadust paremaks tegema, siis lõpeb see alati stupiidse tulemusega. See läheb järjest hullemaks. Minu arvates ei ole veel kõik taibanud, mida me tegime eelmisel nädalal, kui me parandasime Riigikogu valimise seadust, lahendasime ära Austraalia valimiste küsimuse ja samas panime paika ka asendusliikme tuleku Riigikogusse juhul, kui on võimalik Riigikogusse taasvalitud peaminister ja ministrid tema valitsuses. Ja nüüd managem endale see situatsioon silmade ette, ma nimetan härra Tarandi nime, kuid lihtsalt selleks, et asja illustreerida. Härra Tarand isegi ei saa Riigikokku tulla, tema asemel tuleb, ütleme, tema nimekirjast 10., aga me võime teoreetiliselt ette kujutada, et mõnede Riigikogu valimiste järel tuleb sisse niimoodi ka nimekirja 50., kes istub saalis ja võtab osa tegelikult kolmest kõige tähtsamast hääletusest: Riigikogu spiikeri hääletus, kahe aseesimehe hääletus ja peaministri kandidaadi hääletus, ja seda teeb 50. järgu isik. Kõigile on suurepäraselt selge, et ta on siin ainult käsutäitja, sest niipea kui valitsus astub tagasi ja peaminister tuleb Riigikogusse, peab see inimene lahkuma. Aga ta on osa võtnud kõige kaalukamatest hääletustest. Sellega me tõestame, et tegelikud otsused langetatakse väljaspool Riigikogu, me oleme kõige ehtsam korporatiivne ühiskond,

sest see 50. järgu isik või ka 30. järgu isik või 10. järgu isik hääletab ju käsu peale. Mõelgem ka sellele, et hääletus on salajane. Kuidas on tagatud, et ta käsule korralikult allub? Ja selleks, et tulla alguse juurde tagasi, kust need tobedused pihta hakkasid, ma loen teile ette mitte nende nimed, kes kehtestasid Riigikogu töökorra, vaid nende nimed, tänu kellele on meil olemas niisugune valimisseadus, nagu ta on. Ja need isikud olid (7. juuni hääletus): Herodes, Jullinen, Kaal, Kirsipuu, Laanoja, Mereste, Nestor, Zonov, Pärnoja, Raig, Saatpalu, Tamm, Alajõe, Arge, Betlem, Kannik, Hallaste, Hansen, Helme, Juul, Jürgenson, Kala, Nutt, Pärtelpoeg, Sinissaar, Vahtre, Vallikivi, Villem, Einer, Kama, Põld, Adams, Arjukes, Benno, Haabsaar, Rumessen, Käärma, Raude, Sirendi, Üksvärav, Eero, Kukk, Tamm, Tepandi, Anton, Kilvet, Kukk, Oviir, Savisaar, Tõnisson, R. Veidemann, A. Veidemann, Aimla, Kraav, Kulbok, Küüts, Parve, Teiter, Uustalo, Hint, Made, Mötsküla, Nugis. Ja vastu hääletasid: Järlik, Lõhmus, Toomik, Toomepuu, Põldvere, Mändmets, Arro, Käbin ja Raudla. Aitäh!

11:01 Esimees

Suur tänu! Kui mulle tuleb nüüd protest, siis ma rahuldan selle ette ära, aga annan, Toomas, sulle veel head materjali. Kui sa järgmine kord tuled, siis ütle ka seda, et pärast seda lähevad asendusliikmed saalist ära ja saavad selle eest aasta otsa palka. See on hea materjal. Jätkame. Kolleeg Kuno Raude.

11:01 K. Raude

Aitäh, härra spiiker! Austatud kolleegid! Lubage mul korraks Maarjamaale tagasi tulla ja peatuda nendel probleemidel, millega on meie inimesed Ida-Virumaal kokku puutunud. Asi on nimelt selles, et viibides möödunud nädalal koos keskkonnaminister Vootele Hanseniga Ida-Virumaal, oli mul võimalus kogeda, kui sageli erinevad kohaliku omavalitsuse arusaamad asjade korraldamisel oma haldusterritooriumil sellest praktikast, mida kasutab sellisel juhul Vabariigi Valitsus. Virumaal on väga teravalt tõstatatud küsimus interneeritute laagri rajamise kohta Remnikule, mis Eesti riigi maksumaksjatele läheks Keskkonnaministeeriumi spetsialistide arvutuste kohaselt maksma 24 miljonit krooni. Väga palju muret teeb kohalikele inimestele valitsuse kava rajada Aserisse ohtlike jäätmete töötlemise kompleks. Mõlema Vabariigi Valitsuse poolt kavandatud ettevõtmisega ei taheta Ida-Virumaal nõus olla. Tuleneb see oskamatuses asju korraldada või millestki muust, aga on täiesti ilmne, et konflikt kohalike inimeste ja keskvõimu vahel kipub suureks minema. Ma saan suurepäraselt aru meie valitsuse hirmust Euroopa ametliku surve ees, kuid ma saan aru ka Virumaa inimeste, ka kohalike omavalitsuste hirmust, kellel väitel Ida-Virumaal on juba vähemalt 10% elanikkonnast põgenikud idaaladelt, kelle üle Vabariigi Valitsusel ja kohalikel omavalitsustel kahjuks puudub piisav kontroll. Ma ei saa nõustuda Euroopas praktiseeritava leebe migratsioonipoliitika ülekandumisega Eesti tingimustesse, kus põlisrahvast on teatavasti vaid kaks kolmandikku, Ida-Virumaal aga 18% elanikest. Lahendades teistest riikidest tulnud põgenike probleeme, ei saa unustada oma rahva huve, kes, nagu mulle tundub, tunneb ennast üha sagedamini diskrimineerituna omaenda keskvõimu poolt. Lahendades riigi arengu seisukohast riigile olulisi küsimusi, ei saa üle ega ümber kohalike inimeste elulistest huvidest, mille hulka kuulub Virumaal, eriti aga Ida-Virumaal eelkõige eestlaste osakaalu suurendamine, mitte vähendamine, nagu see on tänaseni toimunud. Kui interneeritute laagri rajamise küsimus vajab lahendamist, tuleb enne lõpliku otsuse langetamist kaaluda mitmeid lahendusvariante, valides aluseks meile kõige vastuvõetavama lahenduse, nii kohalike elanike kui ka põgenike sageli erinevaid huve silmas pidades. Samas ei ole mul kahtlust, et kui põgenike jätmine Eestisse õnnestub, suureneb konflikt veelgi, suureneb Eesti riigi eelarve kulude pool, mis vajab aga juba Riigikogu poliitilist otsustust. Jäätmete ladustamine ja töötlemine tervikuna, ka Aseris, vajab väga põhjalikku ettevalmistustööd, kohalike omavalitsuste ja kohalike inimeste kaasamist küsimuse lahendamisse, nende huvitatust selle probleemi positiivsest lahendamisest, mis omakorda eeldab põhjalikke läbirääkimisi nii kohalike omavalitsustega kui ka kohalike inimestega. Tänan teid tähelepanu eest!

11:01 Esimees

Suur tänu! Kolleeg Kalle Kulbok.

11:01 K. Kulbok

Härra esimees, austatud kolleegid! Ka mina tahaksin teha väikse vihje kolleeg Alatalule. Kui ta järgmine kord tuleb nimekirja ette lugema, siis ta võiks vaadata, mitmes oli tema "Kindla Kodu" nimekirjas, siis ta teaks öelda, mitmenda järgu isik tema on. Austatud kolleegid! Kuna tänane "Õhtuleht" on ära toonud

Rojalistliku Partei eilse päevakäsu, siis ma seda ette lugema ei hakka. Küll aga tahaksin ma stenogrammi jaoks lugeda ette Rojalistliku Partei tänase päevakäsu, seda enam, et saalis viibib lugupeetud Vabariigi Valimiskomisjoni sekretariaadi üks auväärne liige. Eesti Rojalistliku Partei päevakäsk. Igal tsunftil on ajast aega olnud oma kaitsepühak, kelle nimepäev on tsunfti pidupäev. Sellel päeval peab ikka olema lubatud oma halli argipäeva tööd ja tegemised katki jätta ja puhtas pühapäevariides pidutseda, Jumala poole pöörduda ja igasuguseid, ainult sellele tsunftile omaseid kombetalitusi täita. Uuemat ajal on mõned ametid hakanud oma pidupäeva pidama ka ilma õige pühaku või sümbolita, mida ei saa aga sugugi heaks pidada. Igale korralikule kodanikule on selge, et ilma oma pidupäevata nii meistril, õpipoisil kui ametisellil väga halb on ja see meele kibedaks teeb ning töötegemise isu sootumaks ära riisuda võib. Ja teiselt poolt võttes on ka see väga laiduväärne, kui mõni amet oma pidu mitte kindlal päeval ei pea, vaid endale ohjeldamatut lustimist laseb lubada ja nii joovastava pruukimisest lausa hukatusse võib langeda. Eelöeldust lähtudes käsime: 1. Annetada tänasest peale Vabariikliku Valimiskomisjoni tublile ja töökale perele oma ameti pidupäev, mida me lahkesti sibulapäevaks oleme nõuks võtnud nimetada. Saagu kullakarvaline sibul nende ametimärgiks ja nende lipule saagu kirjutatud

11:01 Esimees

Suur tänu! Kas loeme vaba mikrofoni suletuks ja sellega kogu toimingu lõppenuks? Tänan teid, kolleegid! Kohtume homme selles saalis kell 10.